

TREBALL DE FI DE GRAU EN TRADUCCIÓ I INTERPRETACIÓ

Departament de Traducció i Comunicació

TÍTOL

Models de llengua i traducció per al doblatge: el cas del català en les televisions autonòmiques

Autora: Núria Piera Sendra

Tutora: Maria D. Oltra Ripoll

Data de lectura: juliol 2020

Resum:

Els mitjans de comunicació són una de les fonts que més poder tenen per a aconseguir la normalització d'una llengua minoritzada. Per tal de dur a terme aquesta tasca, aquests elaboren llibres d'estil que regulen la utilització correcta de la llengua. Haver d'aplicar les directrius d'aquests llibres d'estil a les traduccions per a doblatge encara dificulta més la creació d'un discurs oral prefabricat que sone natural. Malgrat tot, s'ha d'aconseguir que l'audiència s'hi senta identificada per tal que no rebutge el producte audiovisual que consumeix. Per això, sovint es recorre a la fraseologia, ja que els membres d'una mateixa comunitat lingüística, normalment, hi veuen reflectida la seua identitat.

En aquest treball, doncs, s'analitza el model de llengua de dues de les televisions autonòmiques en català que existeixen a l'Estat espanyol —À Punt Mèdia i TV3— a partir de certs elements lingüístics en què es fa més evident la variant lingüística: el lèxic, la morfologia verbal i certs aspectes de la morfosintaxi. A més a més, també es para especial atenció a l'ús que es fa de la fraseologia per tal de donar idiomàticitat al discurs. Aquest estudi s'ha dut a terme a partir de la traducció per al doblatge de tres pel·lícules que compten amb la versió traduïda en ambdues variants: *12 years a slave*, *Forrest Gump* i *Une heure de tranquillité*.

Paraules clau: (5)

Traducció audiovisual; doblatge; model de llengua; CVMC; CCMA

Full d'estil

El full d'estil que hem fet servir en aquest treball és el del [Servei de Publicacions de l'UJI](#).

*A totes aquelles persones
que m'han ajudat a arribar fins aquí.*

*La llengua no ens la regalarà ningú,
l'haurem de guanyar dia a dia.*

Joan Fuster

Agraïments

Abans de tot, m'agradaria dedicar unes línies a aquelles persones que han fet possible el desenvolupament d'aquest treball tant directament com indirecta.

En primer lloc, voldria donar les gràcies, de tot cor, a Maria D. Oltra Ripoll per l'ajuda rebuda i la confiança que ha tingut sempre en mi, però sobretot durant aquest últim any tan estrany en què hem hagut d'elaborar juntes aquest projecte. Per haver-me acompanyat, com a professora de traducció i ara també com a tutora d'aquest treball, des del primer any fins a l'últim de la meua formació acadèmica a la Universitat Jaume I. Ha estat un plaer haver començat aquest cicle amb ella i poder tancar-lo també juntes. Gràcies per haver-me ensenyat a traduir i a estimar tant aquesta professió.

En segon lloc, no podia deixar de mencionar les persones que, juntament amb Oltra, van fer possible la visita als estudis d'À Punt Mèdia, on vaig poder conèixer des de dins un dels models de llengua que analitzem en aquest treball: Rosa Agost, professora titular de la Universitat Jaume I, Albert Vicent, el cap de la Unitat de Projecció Social d'À Punt i el cap dels lingüistes de la casa, Joan Carles Simó.

No puc oblidar donar les gràcies a la meua família, a ma mare, a mon pare i a la meua germana, de qui he heretat l'estima per la meua llengua, la meua cultura i el territori on he nascut i he après a no renegar-ne mai i sentir-me'n ben orgullosa. Tampoc no haguera pogut arribar fins ací si no m'hagueren ensenyat a anar a per totes i no tirar la tovallola quan he tingut un objectiu en ment. Gràcies per confiar cegament en mi sempre i haver-me donat suport en tot.

Gràcies també a aquells membres del Departament de Traducció i Comunicació que m'han demostrat que no entres i ixes de la universitat sent només un nom i uns cognoms per a tot el personal docent, sinó que hi ha qui, a més de transmetre't la passió que té per allò que fa, també t'ajuda, creu en tu i es preocupa per tu desinteressadament. Sense vosaltres tampoc seria qui soc ara.

No vull acabar aquestes línies sense expressar el meu profund agraïment a les companyes i amigues que m'han donat aquests anys de carrera i que s'han convertit en persones essencials en la meua vida. Gràcies per ajudar-me en tot aquest procés, pel suport i per haver-me fet veure que la realitat no era tan roïna en els moments en què jo ho veia tot negre, que no n'han sigut pocs. Vosaltres m'heu demostrat que d'igual a igual també es poden aprendre un fum de coses.

ÍNDIX

CAPÍTOL 1: INTRODUCCIÓ	8
1.1 Justificació i motivació	8
1.2 Objectius i hipòtesis	8
1.3 Estructura del treball	9
CAPÍTOL 2: MARC TEÒRIC	10
2.1 La traducció audiovisual: el doblatge	10
2.1.1 Característiques específiques del doblatge	10
2.2 Model de llengua i televisió: el cas del català.....	11
2.3 La llengua oral col·loquial i la fraseologia	12
2.3.1 Les tècniques de traducció de les UF	14
2.4 Models de llengua del català en les televisions.....	15
2.4.1 Model lingüístic de la CVMC: criteris	15
2.4.3 Model lingüístic de la CCMA: criteris	19
CAPÍTOL 3: METODOLOGIA	22
3.1 Descripció de les obres elegides i justificació	22
3.2 Descripció del corpus.....	23
3.3 Fases del treball.....	24
CAPÍTOL 4: ANÀLISI QUANTITATIVA I QUALITATIVA DEL CORPUS.....	28
4.1 El lèxic	28
4.2 La morfologia.....	33
4.2.1 Els adverbis demostratius	33
4.2.2 Els possessius	34
4.2.3 Numeral dos/dues	36
4.2.4 Pronoms demostratius	36
4.3 La morfologia verbal.....	38
4.3.1 La 1a persona del singular del present d'indicatiu	38
4.3.2 La 2a persona del singular del present d'indicatiu del verb <i>ser</i>	39
4.3.3 Present de subjuntiu.....	40

4.3.4 Pretèrit imperfet de subjuntiu	41
4.3.5 El verbs <i>ser</i> i <i>estar</i>	42
4.4 La concordança del participi i els quantitatius seguits de la preposició <i>de</i>	44
4.4.1 La concordança del participi	44
4.4.2 Els quantitatius seguits de la preposició <i>de</i>	45
4.5 La fraseologia.....	46
4.5.1 Les locucions i les frases fetes	46
4.5.2 Les interjeccions i els renecs	56
4.5.3 Les fórmules rutinàries	63
CAPÍTOL 5: CONCLUSIONS	71
5.1 Discussió dels resultats i verificació i les hipòtesis	71
5.2 Perspectives de futur	73
CAPÍTOL 6: BIBLIOGRAFIA	74
6.1 Obres analitzades	74
6.2 Referències bibliogràfiques i fonts lexicogràfiques.....	74
CAPÍTOL 7: ANNEXOS	77
7.1 Annex I: Llista d'abreviatures.....	77
7.2 Annex II: Índex de gràfics, taules i fitxes	78
7.3 Annex III: Base de dades	82

CAPÍTOL 1: INTRODUCCIÓ

1.1 Justificació i motivació

Els mitjans de comunicació són, hui dia, una de les fonts que més influencien la societat. Per això, cal que es faça servir una llengua correcta i adequada perquè l'audiència s'habitue a utilitzar la llengua d'una manera completament genuïna sense que resulte aliena.

Aquesta tasca normalitzadora, cal dur-la a terme, sobretot, en la nostra llengua que, com ja sabem, ha estat des de sempre molt influenciada pel castellà, la llengua dominant. Això, sumat al fet que va estar prohibida durant molts anys i no se'n tenia una formació acadèmica, ha provocat que la nostra societat no reconega com a pròpies algunes formes genuïnes del català. Per aquesta raó, els mitjans de comunicació autonòmics amb llengua compartida han establert llibres d'estil propis.

Aquest treball naix de l'interés que sempre he tingut per conèixer en profunditat la meua llengua materna i voler contribuir-ne a la normalització des que soc plenament conscient que és una llengua minoritzada. Durant aquests anys de grau, m'he adonat que, independentment del nivell que tingues de les llengües estrangeres amb què treballes, si no domines perfectament la teua llengua materna, al final, el text meta que produeixes pot no complir la seua funció comunicativa, perquè potser la persona que el rep no l'acaba d'entendre bé. Amb tot això, quan vaig escollir la traducció audiovisual com una de les especialitats en què formar-me durant l'últim curs, vaig veure que, en aquesta modalitat, a més de la traducció del text, també entra en joc la imatge, cosa que comporta moltes restriccions i que complica més encara el procés de traducció.

Per tot això, vaig pensar que una forma de fer encabir la normalització lingüística i els meus estudis acadèmics en un mateix treball podria ser aquesta: analitzar els models de llengua de televisions en català a partir de traduccions per al doblatge.

1.2 Objectius i hipòtesis

L'objectiu principal d'aquest Treball Final de Grau és estudiar el model de llengua col·loquial en la traducció audiovisual per al doblatge de pel·lícules que es fa servir en les diferents variants de la llengua catalana. Per tal d'assolir aquest objectiu, analitzarem, a través de tres produccions audiovisuals, certs elements en què es fa més palesa la variant lingüística perquè tenen més d'una opció: alguns aspectes de la morfosintaxi, el lèxic i la morfologia verbal. D'una altra banda, també determinarem amb quina freqüència aquestes traduccions fan servir la fraseologia o el lèxic col·loquial o vulgar a l'hora de reflectir l'oralitat en aquell discurs prefabricat que caracteritza els productes audiovisuals i analitzarem les tècniques que es fan

servir per a traduir els originals. Finalment, a partir dels resultats de l'anàlisi, determinarem a quin model de llengua pertany l'utilitzat en la variant valenciana segons la proposta de Lacreu (2002).

Després d'haver establert els objectius del nostre estudi i abans de presentar-ne l'estructura, podem dir que les hipòtesis d'aquest treball són:

- Tot i que la Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals (CCMA) establisca, en alguns casos, com a formes pròpies de l'àmbit general tant les formes més típiques de Catalunya com les més típiques del País Valencià, acabarà utilitzant, de forma particularista, les més característiques del català central, com per exemple el possessiu *meva* en lloc de *meua* i derivats, i la distinció dels demostratius en dos graus (*aquest* i *aquell* deixant de banda *aqueix*).
- El model de llengua per al doblatge de la Corporació Valenciana de Mitjans de Comunicació (CVMC) és el particularista, segons la classificació de Lacreu (2002), i farà servir les formes pròpies del valencià (pel que fa als possessius, demostratius, lèxic, etc.).
- Com que la fraseologia i el lèxic col·loquial són dos elements propis de l'oralitat, caldria esperar que, tant en les versions valencianes com en les traduccions al català oriental, els traductors intenten conservar al màxim aquests elements en les traduccions mitjançant la tècnica de l'equivalent fraseològic: UF → UF (Oltra 2016).

1.3 Estructura del treball

En l'últim apartat d'aquest capítol presentarem l'estructura del treball. En el segon capítol explicarem les eines conceptuals bàsiques que farem servir en la nostra anàlisi; en primer lloc, definirem una de les modalitats de la traducció audiovisual, el doblatge, i en presentarem algunes de les particularitats. Més endavant, començarem a tractar el nostre objecte d'estudi i exposarem la importància que té, en el nostre context sociocultural, que els mitjans de comunicació propis segueixen un model de llengua determinat. En l'apartat següent, es tractarà de manera més específica el tipus de llengua que analitzarem, la col·loquial, i una de les seues característiques més notòries: la fraseologia. Finalment, acabarem de perfilar l'objecte d'estudi i parlarem dels models de llengua que segueixen les corporacions de les televisions que tractarem. Tot seguit, en el tercer capítol, descriurem la metodologia que utilitzarem, justificarem l'elecció de les obres, concretarem els elements lingüístics que analitzarem i descriurem el corpus a partir del qual farem la nostra anàlisi en el quart capítol. En acabant, en el capítol cinqué, interpretarem els resultats de la nostra anàlisi i, a partir d'aquests, extraurem les conclusions del treball. Finalment, adjuntarem la bibliografia i els annexos en els capítols sisé i seté respectivament.

CAPÍTOL 2: MARC TEÒRIC

2.1 La traducció audiovisual: el doblatge

Per començar aquest apartat, definirem què és la traducció audiovisual (TAV), l'àmbit en què s'emmarca el nostre objecte d'estudi. D'acord amb Hurtado (2001, 77), la TAV és la traducció per al cinema, la televisió o el vídeo, de textos audiovisuals de qualsevol tipus. La particularitat d'aquesta modalitat de traducció rau en el fet que aquest text audiovisual, segons Agost (1999, 15), «se caracteriza por tener un código oral (las voces que oímos), un código escrito (los guiones) y un código visual (las imágenes)».

De modalitats de TAV, però, n'hi ha diverses: el doblatge, la subtitulació, les veus superposades, el reparlat, el *voice-over*, l'audiodescripció, el comentari lliure, la interpretació simultània i consecutiva, la sobretitulació, el *fandubbing* i el *fansubbing*. No obstant això, per les limitacions pròpies d'un treball com aquest, nosaltres ens en centrarem només en una: el doblatge.

Chaume (2004, 17) afirma que el doblatge consisteix a traduir i ajustar el guió d'un text audiovisual perquè, tot seguit, els actors i les actrius de doblatge l'interpreten. Posteriorment, es reemplaça la banda dels diàlegs originals per la dels diàlegs enregistrats traduïts i en sincronia amb la imatge. Així, es crea la il·lusió que els actors i les actrius parlen la mateixa llengua que l'espectador (Agost 2016, 1999).

2.1.1 Característiques específiques del doblatge

Segons Chaume (2012, 14-15), els textos audiovisuals han de seguir certes convencions d'acord amb una cultura i una època determinades per a satisfer les expectatives de l'espectador i que el producte audiovisual en qüestió tinga èxit. Una vegada identificades aquestes convencions, s'ha de comprovar si compleixen els estàndards de qualitat de la TAV, que són: la sincronia, els diàlegs creïbles, la coherència entre les imatges i les paraules, la traducció fidel, la qualitat del so i l'actuació. Tanmateix, de tots aquests estàndards de qualitat, ens en centrarem només en els dos primers, ja que són els que més ens interessin des del punt de vista de la nostra anàlisi.

Hi ha tres tipus de sincronia (Chaume 2012, 68-69):

- La sincronia labial o fonètica, que consisteix a acoblar la traducció als moviments articuladoris de la boca dels actors en pantalla.
- La sincronia cinèsica, segons la qual, la traducció s'ha d'adaptar als moviments corporals de l'actor.
- I, finalment, la isocronia, en què les intervencions traduïdes dels personatges han de tenir la mateixa durada que les intervencions originals.

Per una altra banda, hi ha la màxima de qualitat dels diàlegs creïbles, segons la qual la traducció dels diàlegs oscil·la entre l'adequació al text original i l'acceptabilitat en la cultura meta. Ens hem d'assegurar que el text en llengua meta siga suficientment creïble perquè l'espectador no perda el fil de la història; i, per una altra banda, cal aconseguir un discurs oral prefabricat falsament espontani (Chaume 2012, 15-16). Per a mantenir l'«acord tàcit» (Chaume 2003, 99) que es pacta amb l'espectador, s'ha creat una llengua pròpia per al doblatge anomenada *doblatgés* (Marzà i Prats 2018, 36).

En paraules de la Televisió de Catalunya en *Criteris lingüístics sobre traducció i doblatge* (1997, 11), el doblatge necessita una modalitat específica de llengua, un oral no espontani que ha estat elaborat prèviament per un guionista i que s'ha hagut de traduir segons unes convencions.

2.2 Model de llengua i televisió: el cas del català

Justament per la funció model que aquest *doblatgés* exerceix en la societat, és evident que la traducció per al doblatge ha tingut molt de pes a l'hora de crear models de llengua, sobretot en llengües en procés de normalització com és la nostra (Agost 2016), en què cal marcar clarament què és correcte i què no ho és. Per això, potser les mateixes televisions s'han vist obligades a publicar directius per a traductors sobre el registre adequat per a aquest tipus de llengua oral (Chaume 2003, 102). Els llibres d'estil s'han creat per a intentar regular la utilització correcta de la llengua meta en els mitjans de comunicació (Chaume 2012, 83). No obstant això, aquests tampoc s'han de cenyir estrictament a la norma, ja que no sempre equival a l'ús real de la llengua i res no té sentit si l'audiència no s'hi sent identificada. En els llibres d'estil dels mitjans de comunicació s'ha de trobar un equilibri entre norma i ús (Agost 2016). Dit d'una altra manera, d'acord amb Guzman i Marco (2015), el binomi format per traducció i models de llengua és de vital importància, ja que, segons el cas, una traducció pot ser rebutjada per qui la consumeix segons si compleix o no les seues expectatives.

Per això, també s'ha de tenir en compte la variació lingüística segons l'usuari de la llengua, és a dir, tant els dialectes —geogràfics, temporals i socials— com els idiolectes, i també els diversos registres, que comprenen la variació segons l'ús de la llengua (Hatim i Mason 1990 *apud* Oltra 2016, 105).

Segons Lacreu (2002 *apud* Bracho, Marco, Oltra i Peña 2019, 5-7), «un model de llengua no és més que la tria entre la diversitat de variants que presenta una llengua de manera natural». En altres paraules, com afirmen aquests autors, un model de llengua es defineix quan hi ha més d'una opció normativa i l'editorial —en el nostre cas, la CVMC i la CCMA—, a través del seu llibre d'estil, en prefereix una i, o bé l'estableix com a única possible, o bé la recomana per damunt de les altres.

Lacreu (2002 *apud* Bracho, Marco, Oltra i Peña) també diferencia quatre models de llengua en valencià:

- a) El model particularista, que prioritza els trets lèxics i morfosintàctics del valencià dins d'allò acceptat per les normes ortogràfiques de Fabra.

- b) El model convergent, la finalitat del qual és anivellar totes les variants del català el màxim possible.
- c) El model integracionista, el qual rebutjava els trets que més diferenciaven el valencià de les altres variants.
- d) El model secessionista, model que pretén establir que el català i el valencià són llengües diferents i per això intenta allunyar-se al màxim de l'ortografia fabriana.

En el cas d'una llengua minoritzada i en procés de normalització com és el català, l'ús conscient d'un model de llengua sense incorreccions en els mitjans audiovisuals està molt més assimilat i establert que a nivell estatal (Baños 2009, 67).

Tanmateix, les diferències socials, culturals i polítiques de les regions de parla catalana van fer que sorgira una normativa pluralista que acceptava com a solucions equivalents diverses formes pròpies de variants dialectals distintes (Polanco 1990 dins de Marzà i Prats 2018). Per això, com afirmen Marzà i Prats (2018, 28), cada televisió autonòmica de les regions catalanoparlants de l'Estat espanyol ha establert estàndards orals diferents. Per tant, cada televisió actua com a vehicle per a difondre el seu propi model de llengua (Baños, 2009) i hi ha tres models diferents per a una sola llengua.

2.3 La llengua oral col·loquial i la fraseologia

El registre col·loquial és la modalitat de llengua que utilitzen els parlants en un mode oral espontani de la llengua, en to informal i un context quotidià i un tenor interactiu (Payrató 1990 en Marzà i Prats 2018, 24).

Si hi ha alguna cosa que definisca el discurs oral col·loquial és la seua naturalitat, que es troba íntimament lligada a la idiomaticitat (Marzà i Prats, 2018). Per a Romero-Fresco (2009 en Marzà i Prats 2018, 44), la naturalitat és la «tria de l'expressió més nadiua per a un context determinat», és a dir, l'expressió que els parlants d'una llengua utilitzen més sovint en un context determinat. Molt sovint aquesta idiomaticitat s'aconsegueix amb l'ús d'unitats fraseològiques (UF), que són expressions idiomàtiques per definició. De fet, els fraseòlegs com ara Conca i Guia (2014, 54) consideren la idiomaticitat com un dels trets més importants de la fraseologia, i la defineixen com allò que fa que una UF no es pugui deduir a partir dels seus components.

Amb tot, no hem d'oblidar que el llenguatge col·loquial de què s'ocupa la nostra anàlisi és el que s'anomena *col·loquial mediatitzat*, és a dir, aquell que es troba a mig camí entre la llengua estàndard i la llengua col·loquial. Com diu Bassols (2009, dins de Pujol 2015, 239), «és el pseudocol·loquial dels textos orals o figuradament orals (escrits per a ser llegits) més o menys espontanis».

La creació d'un discurs oral prefabricat que sone natural encara es complica més quan aquest discurs ha de ser col·loquial, i més en la nostra llengua, ja que la voluntat normalitzadora d'aquestes televisions resta

espontaneïtat al doblatge i, per tant, la normalització lingüística serà una característica essencial dels textos audiovisuals traduïts al català (Dolç i Santamaria 1998 dins de Baños 2009, 122).

Malgrat les restriccions intrínseques del text audiovisual i aquelles que afegixen el fet d'haver-se de cenyir a un model de llengua concret, en les traduccions per a doblatge, un dels objectius més importants que persegueix el traductor és que el receptor se senta identificat amb allò que sent en boca de l'actor quan consumeix un producte audiovisual. Com déiem adés, un dels recursos a què es recorre quan es pretén reflectir la parla oral normalment és la fraseologia, tenint en compte que, segons Oltra (2016, 69), «l'univers fraseològic d'una llengua constitueix una mena de símbol identitari que reflecteix la idiosincràsia d'una comunitat lingüística i cultural».

Tal com indica l'autora (2016, 51), no hi ha una definició fixada per al terme *fraseologia*, ja que els experts en aquest objecte d'estudi tenen discrepàncies quant al seu abast. Tanmateix, nosaltres tractarem de definir-ne les característiques principals —sobre les quals solen coincidir la majoria d'autores i autors— a partir dels treballs de Sancho (2000) i Oltra (2016):

- a) Es tracta de segments que s'han utilitzat repetidament en diversos textos i fonts lexicogràfiques.
- b) Sempre, en major o menor mesura, les UF han patit un procés de gramaticalització que pot comportar l'alteració del cos fònic.
- c) Una altra de les conseqüències de la gramaticalització, segons Sancho, és que presenten una fixació en l'ordre o en la morfologia, per exemple. No obstant això, en el seu treball, Oltra assenyala que no sempre és així, ja que en les unitats fraseològiques la variació lingüística també entra en joc: poden tenir variacions socials, formals o variar segons el lloc o l'època.
- d) La idiomàticitat i el sentit figurat: el fet que el significat d'una expressió no es deduisca del significat individual dels constituents, o bé que una expressió pugui tenir un significat literal (no fraseològic) i un altre de figurat (fraseològic) ens pot ajudar a distingir si una expressió és UF o no ho és.
- e) Les UF, com que a causa de la gramaticalització perden el seu significat original, també poden acabar tenint una funció estilística, pragmàtica o discursiva depenent del context. Estilística perquè l'autor o el traductor poden modificar-les per tal d'aconseguir un efecte determinat, i pragmàtica o discursiva perquè moltes UF acaben subjectivitzant-se i convertint-se en fórmules pragmàtiques o connectors discursius.

Per tant, podem deduir que «com més trets posseeix una unitat fraseològica, més a prop es troba del prototipus de la unitat fraseològica» (Sancho 2000, 308).

D'una altra banda, no només hi ha discrepàncies quant a la definició del terme *fraseologia*, sinó també quant a la classificació de les UF. Malgrat tot, nosaltres prendrem com a referència la classificació que

proposa Corpas (2003 dins d'Oltra 2018 i 2016). Aquesta autora les divideix en tres blocs: col·locacions, locucions i frases fetes, i enunciats fraseològics. En el nostre cas, ens centrarem en les locucions, que són UF que no constitueixen enunciats complets però que estan fixades en la llengua, i els enunciats fraseològics, que formen actes de parla complets i fixats en el discurs. Així mateix, en el corpus inclourem els dos subgrups en els quals es divideix aquesta darrera categoria: les parèmies (els proverbis i els refranys) i les fórmules rutinàries.

2.3.1 Les tècniques de traducció de les UF

Tal com hem dit en el punt anterior, les UF expressen la forma que té una comunitat concreta de veure i interpretar el món, la qual cosa fa que encara siga més complicat traduir-les i, per tant, podrien suposar un problema de traducció (Oltra 2016, 69, 73). Per tal de resoldre'l, es fan servir tècniques de traducció, és a dir, «procediments concrets i visibles en el text meta» (Oltra 2018, 290).

A partir de la classificació de les tècniques de traducció per als jocs de paraules de Delabastita (1996), Oltra (2016) en va proposar la següent per a la traducció de les UF:

TÈCNICA	DEFINICIÓ	EXEMPLE
UF → UF	La unitat fraseològica original (UFO) es tradueix per una altra UF en llengua meta (LM) que pot ser més o menys diferent d'aquella quant a l'estructura formal, l'estructura semàntica o la funció textual.	<i>Like peas and carrots</i> (EN) → <i>com carn i ungla</i> (CAT)
UF → No UF	La UFO se substitueix per una altra expressió o un altre segment del text que no constitueix una UF en LM però que pot reproduir el significat de la UFO.	<i>To rub (something) in the wrong way (to someone)</i> (EN) → <i>molestar</i> (CAT)
UF → Recurs retòric relacionat	Es fa servir un recurs estilístic —per exemple, un joc de paraules, una metàfora, una reduplicació, un símil, etc.— per traduir una UFO.	<i>(To be something) in the air</i> (EN) → <i>Planejar (una cosa) al damunt (d'algú)</i> (CAT)
UF → Zero (omissió)	S'omet el fragment de text on apareix la UFO.	<i>MICHEL : Nous sommes déjà très gentilles de vous laisser travailler en Samedi, mais, <u>s'il vous plaît</u>, ayez l'obligeance de le faire en silence.</i> (FR) → <i>Ja que hem tingut l'amabilitat de deixar-los treballar un dissabte, Ø com a mínim podrien fer-ho en silenci.</i> (CAT)

UF → UFO en TM	Traducció literal que mantindria el significat conceptual, la forma i l'estructura de la UF original. Per tant, no constituiria una UF lexicalitzada en la LM.	<i>The hospital's people said it made me look like <u>a duck in water</u>, whatever that means. (EN) → La gent de l'hospital deia que <u>semblava un ànec</u>, encara que no sé què volien dir. (CAT) (UF genuïna en LM: (estar) com peix en l'aigua)</i>
No UF → UF	El traductor insereix una UF quan en el segment de text original no n'apareix cap, amb la finalitat de compensar, per exemple, una carència anterior o posterior, o bé perquè en LM existeix una unitat fraseològica equivalent de l'expressió original i el traductor té la voluntat de donar riquesa estilística a la traducció tot introduint-hi fraseologismes.	<i>I don't want to hear any more noise (EN) → No vull sentir ni una mosca (CAT)</i>
Zero → UF	El traductor crea una UF del no res, probablement també com a mètode de compensació d'una pèrdua anterior o posterior, o per introduir-hi riquesa estilística, o posar èmfasi en una idea.	<i>MICHEL: Mon amour, tu sais bien que Elsa toujours a été franchement... (FR) → En fi, amor meu, ja saps que a Elsa sempre <u>li ha faltat un bull</u>... (CAT)</i>

Fig. 1: Taula resum de la proposta de classificació de les tècniques de traducció d'UF d'Oltra (2016)

2.4 Models de llengua del català en les televisions

A causa de l'extensió limitada d'aquest Treball Final de Grau, ens centrarem només en el model de llengua, d'una banda, de la CVMC i de l'altra, de la CCMA, tot deixant l'Ens Públic de Radiotelevisió de les Illes Balears per a futurs projectes més extensos.

Com ja hem dit abans, els llibres d'estil van sorgir de la necessitat de crear un model de llengua correcte i adequat per a ser difós pels mitjans de comunicació i acabar convertint-se en un referent per als usuaris de la llengua. Tot seguit, exposarem els criteris que segueixen la CVMC i la CCMA respecte als aspectes que analitzarem en el nostre treball: la morfologia verbal, el lèxic i certes estructures morfosintàctiques.

2.4.1 Model lingüístic de la CVMC: criteris

La llengua model dels mitjans de comunicació valencians es va crear considerant «les característiques lingüístiques valencianes i la variació lingüística associada a les diferents situacions comunicatives derivades dels distints tipus de programació» (CVMC 2017, 153). Per això, aquesta Corporació té dos models de llengua diferents. Els professionals de la CVMC tenen el deure de saber escollir-ne un o l'altre

d'acord amb la situació comunicativa perquè el valencià dels mitjans de comunicació siga efectiu, natural, genuí i adequat sense deixar de banda, però, l'estàndard, la varietat lingüística de referència. «L'estàndard ha de ser capaç d'integrar formes habituals, naturals i genuïnes de la llengua viva sancionades per la normativa» (CVMC 2017, 156), però ha d'evitar les expressions massa vulgars i les formes alienes, com ara els castellanismes i els estrangerismes. Tanmateix, en les situacions més informals, l'estàndard s'hi ajusta, però no fins al punt d'acceptar un registre excessivament col·loquial, familiar o vulgar. No obstant això, aquest llibre d'estil recull les formes que són acceptables.

Els dos models lingüístics d'aquesta Corporació són els següents (CVMC 2017):

1. El model A, més formal i convergent, s'utilitza a l'escrit: a les xarxes socials i al portal web. Aquest model és el mateix que s'utilitza al món acadèmic i a l'administració i que fa servir, per exemple, els pronoms demostratius reforçats i amb dos graus —*aquest, aquell*—, els numerals *cinqué, sisé*, etc. i les desinències verbals de la tercera conjugació *-eixes, -eix, -eixen* (pateixes, pateix, pateixen).
2. El model B, més informal i particularista, és el que s'utilitza a l'oral. Aquest model, per contra, fa servir els pronoms demostratius no reforçats i amb tres graus —*este, eixe, aquell*—, pot utilitzar tant els numerals *cinqué, sisé*, etc., com *quint, sext*, etc. i les desinències verbals de la tercera conjugació acabades en *-ixes, -ix, -ix, -ixen* (patixes, patix, patixen).

Com que l'objecte d'estudi d'aquest treball és el model de llengua a través de les traduccions per al doblatge, ens centrarem en el model B. Partint del fet que, generalment, les propostes de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua (AVL) seran les preferents a l'hora de prendre decisions —encara que no sempre—, vegem els criteris que se segueixen quant als aspectes que formen part de la nostra anàlisi, tots recollits al *Llibre d'Estil de la CVMC* (189-211):

MORFOSINTAXI	DEMOSTRATIUS
	Com hem indicat abans, es prefereixen <i>este, eixe</i> i <i>aquell</i> per als pronoms demostratius a l'oral. Per als adverbis, <i>ací, ahí, allí/allà</i> .
	POSSESSIUS
	Són formes preferibles <i>meua, teua, seua, meues, teues, seues</i> i davant de nom de parentiu i certs casos, es pot utilitzar tant el possessiu àton (<i>mon, ma, etc.</i>) com el tònic (<i>el meu, la meua, etc.</i>), però es considera no recomanable l'ús de <i>llur</i> i <i>llurs</i> , que se substituiran per <i>el seu/la seua</i> i <i>els seus/les seues</i> .
	NUMERALS
	A l'oral, també és recomanable, quant als cardinals, l'ús invariable del numeral <i>dos</i> i les formes <i>huit, huitanta, huit-cents, dèssset, dihuit</i> i <i>dénou</i> , i, quant als ordinals, es pot utilitzar tant <i>quint, sext, sétim</i> i <i>octau</i> com <i>cinquè, sisè, setè</i> i <i>huitè</i> .
	QUANTITATIUS
	Es preferirà el quantitatiu <i>moit</i> enfront de <i>gaire</i> . Quant als indefinits, per una altra banda, es recomana l'ús de <i>cap</i> , tot i que <i>ningun</i> també és acceptable.
MORFOLOGIA VERBAL	PRESENT D'INDICATIU
	<ul style="list-style-type: none"> • Són preferibles les formes acabades en <i>-e</i> (<i>cante</i>) de la primera persona del present d'indicatiu dels verbs de la primera conjugació. En les altres conjugacions, s'opta per la forma sense desinència: <i>dorm, perd</i>. • Quant al verb <i>ser</i>, <i>eres</i> és la forma preferent per a la segona persona del singular del present d'indicatiu. • Finalment, pel que fa a les formes dels incoatius, es preferiran, a l'oral, les desinències <i>-isc, -ixes, -ix, -ixen</i>.
	SUBJUNTIU
	<ul style="list-style-type: none"> • Present de subjuntiu. Cal utilitzar les formes amb les terminacions <i>-e, -es, -e, -em, -eu, en; -a, -es, -a, -em, -eu, en</i> i <i>-isca, -isques</i> i <i>-isquen</i>. • Imperfet de subjuntiu. És preferible adoptar les formes amb les terminacions <i>-ara, -ares, -ara, -àrem, -àreu, -àren</i>.

VERBS SER I ESTAR	
	<p><u>Usos atributius</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>SER</i> amb subjectes animats o inanimats i atributs que indiquen propietats. (Ex.: <i>Pau és valencià</i>). • <i>ESTAR</i> amb subjectes animats i atributs que indiquen estats transitoris. (Ex.: <i>El mestre està malalt</i>). • Tradicionalment, s'ha percebut l'expressió de l'estat civil com una propietat. Per això és habitual sentir <i>Pere és casat</i>, <i>El jutge és mort</i>. Això no obstant, actualment hi ha una tendència a concebre els estats civils com a transitoris, de manera que podem trobar alguns d'estos usos amb estar. Ex.: <i>Pere està casat</i>. • Amb atributs adjectivals l'ús més tradicional i genuí és amb <i>SER</i>, però en l'actualitat el verb <i>ESTAR</i> té cada vegada més difusió. Ex.: <i>La llet és (o està) calenta</i>. • En canvi, amb atributs formats per participis, sintagmes preposicionals i sintagmes adverbials l'ús més estès és amb el verb <i>ESTAR</i>. Ex.: <i>La casa està tancada</i>. <p><u>Usos locatius</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Si es manifesta interès per la temporalitat s'utilitza el verb <i>SER</i> (Ex.: <i>El llapis que busques és al calaix</i>); si s'atén a la seua permanència en un lloc, s'utilitza el verb <i>ESTAR</i> (Ex.: <i>El llapis que busques ha estat sempre al calaix</i>). • En les construccions prestacionals s'usa tradicionalment el verb <i>haver-hi</i>. En l'actualitat, però, és molt general l'ús del verb <i>ESTAR</i>. Ex.: <i>Fora està l'home que vingué ahir</i>.
LEXIC	<p>Es recomanen per damunt d'altres opcions les que el <i>Diccionari normatiu valencià</i> (DNV) de l'AVL té com a entrades principals. Tanmateix, s'accepten paraules que el DNV té com a secundàries quan són solucions que els valencians reconeixen com a pròpies.</p>

Fig. 2: Taula resum d'alguns dels principals criteris definitoris del model de llengua de la Corporació Valenciana dels Mitjans de Comunicació

2.4.3 Model lingüístic de la CCMA: criteris

El model de llengua de la CCMA es troba recollit a l'*És a dir*, el seu portal lingüístic. De la mateixa manera que el manual de la CVMC, busca l'equilibri entre correcció i adequació, tot intentant normalitzar l'ús de la llengua i consolidar-ne l'estàndard. També té com a objectiu cobrir les necessitats comunicatives dels professionals, l'audiència i els continguts que reflecteixen la realitat. El model de la Corporació Catalana, de la mateixa manera que el de la Corporació Valenciana, s'ha d'adaptar a la intenció comunicativa i a la diversitat de continguts.

A diferència de la CVMC, la CCMA no té dos models de llengua distints per a l'oral i per a l'escrit. L'*És a dir*, però, sí que remarca que, en les situacions més formals, la llengua que s'utilitza és estrictament estàndard, mentre que en contextos més relaxats, s'hi incorporen alguns trets propis del registre col·loquial.

En el cas de la CCMA, les propostes lingüístiques que se seguiran seran les que indique l'Institut d'Estudis Catalans (IEC) i la segona edició del *Diccionari de la llengua catalana*, el DIEC2. Igualment, vegem els criteris que s'hi adopten pel que fa als aspectes que ens interessin per a la nostra anàlisi:

MORFOSINTAXI	DEMONSTRATIUS Són pròpies en l'àmbit general tant la distinció en dos graus (<i>aquest, aquell</i>) com en tres (<i>aquest, aqueix, aquell</i>). Els adverbis propis de l'àmbit general són <i>ací, aquí i allí/allà</i> .
	POSSESSIUS Quant als possessius, són pròpies de l'àmbit general tant <i>meua com meva, seua com seva</i> , etc. També són pròpies les formes àtones usades només davant d'alguns noms de parentiu (<i>mon pare</i>) i algunes frases fetes (<i>en ma vida</i>). Per a diversos posseïdors, són vàlides tant les formes <i>seu – seva/seua, seus – seves/seues</i> , com <i>llur/llurs</i> .
	NUMERALS En l'àmbit general, es fa servir la flexió de gènere en <i>dos/dues</i> , encara que l'invariable també s'admet. Les formes pròpies de l'àmbit general són <i>disset, divuit i dinou</i> . Quant als ordinals, són propis de l'àmbit general les formes acabades en <i>-è -ena -ens, -enes</i> . Tanmateix, són admissibles en l'àmbit general les formes <i>quint, sext, sèptim, octau i dècim</i> .

	<p style="text-align: center;">QUANTITATIUS</p> <p>Són propis de l'àmbit general tant l'ús de la preposició <i>de</i> entre certs quantificadors i el substantiu (<i>molt d'esforç</i>) com l'omissió d'aquesta preposició (<i>molt esforç</i>). <i>Ningun</i>, per la seua banda, l'IEC remarca que està restringit a l'àmbit valencià, entre d'altres, de la mateixa manera que la preferència del quantitatiu <i>molt</i> en lloc de <i>gaire</i>.</p>
<p>MORFOLOGIA VERBAL</p>	<p style="text-align: center;">PRESENT D'INDICATIU</p> <ul style="list-style-type: none"> • Les formes pròpies de l'àmbit general de la primera persona del present d'indicatiu dels verbs de la primera conjugació són les acabades en <i>-o</i> (<i>canto</i>). En les altres conjugacions, s'opta tant per la forma sense desinència (<i>dorm, perd</i>) com per aquella que sí que en té (<i>dormo, perdo</i>). • Quant al verb <i>ser, ets</i> és la forma preferent per a la segona persona del singular del present d'indicatiu. • Finalment, pel que fa a les formes dels incoatius són igual de vàlides, en l'àmbit general, les desinències <i>-eixo, -eixes, -eix, -eixen</i> com les <i>-ixes, -ix, -ixen</i>, excepte la de primera persona, on s'opta per <i>-eixo</i>.
	<p style="text-align: center;">SUBJUNTIU</p> <ul style="list-style-type: none"> • Present de subjuntiu. Són pròpies de l'àmbit general tant les formes amb les desinències <i>-i, -is, -i, em, -eu, -in</i> com <i>-e, -es, -e, -em, eu, en</i>. • Imperfet de subjuntiu. Són pròpies de l'àmbit general les desinències: <i>-és, -essis/esses, -és, -éssim/éssem, éssiu/ésseu, essin/essen</i>

VERBS SER I ESTAR	
	<p><u>Usos atributius</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Quan indiquem característiques permanents, <i>SER</i>. Ex: <i>El cavall és blanc</i>. • Amb característiques transitòries, quan el subjecte no és animat, tant <i>SER</i> com <i>ESTAR</i>. Si és animat, <i>ESTAR</i>. Ex.: <i>Quan s'hi va calar foc, la casa era/estava buida. Els jugadors del Girona estan cansats</i>. • Amb adjectius com casat, solter, divorciat, viu o mort, tant <i>SER</i> (ús tradicional) com <i>ESTAR</i>. • Els adjectius o participis que poden expressar una propietat inherent (amb <i>SER</i>) o bé una propietat que és el resultat d'un procés de canvi (amb <i>ESTAR</i>), en general, tant es pot fer servir <i>SER</i> (solució més tradicional) com <i>ESTAR</i> (solució més recent). Ex: <i>El cafè és (o està) fred</i>. • Fem servir <i>ESTAR</i> amb sintagmes preposicionals que expressen un estat o situació. Ex: <i>Aquestes ofertes estan a l'abast de tothom</i>. <p><u>Usos locatius</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Per a la simple constatació de la presència en un lloc, en un espai físic, <i>SER</i>. De vegades, <i>Haver-hi</i> o <i>TENIR</i>. Ex.: <i>Ja soc aquí</i>. • El verb <i>ESTAR</i> afegeix a la simple localització un matís de durada, permanència, fixació o resultat. Fem servir <i>ESTAR</i> per indicar el fet de residir o viure en un lloc, de treballar en una empresa o de conviure amb una persona durant un temps. Ex: <i>Ara la Rosa està al carrer Rosselló (hi viu)</i>.
LEXIC	<i>El Diccionari de la llengua catalana (DIEC2)</i> de l'IEC és el punt de referència, encara que hi ha paraules admeses a l' <i>És a dir</i> que no consten actualment al DIEC2.

Fig. 3: Taula resum d'alguns dels principals criteris definitoris del model de llengua de la Corporació Catalana dels Mitjans de Comunicació

A tall de conclusió i per a finalitzar aquest apartat, podríem dir que, *a priori*, tot i que hi ha alguns elements diferenciadors, també sembla que tenen molts punts en comú. Més avant, en l'anàlisi, comprovarem si és així o si hi ha més diferències que semblances.

CAPÍTOL 3: METODOLOGIA

Abans de passar a l'anàlisi del corpus pròpiament dita, en aquest apartat descriurem les obres elegides i justificarem per què ens hem decantat per eixes i no per unes altres, definirem exactament què analitzarem en el nostre corpus i, finalment, descriurem el desenvolupament del nostre treball.

3.1 Descripció de les obres elegides i justificació

Per al corpus de la nostra anàlisi, hem triat tres llargmetratges, que són els que segueixen:

- *Forrest Gump* (1994). És una pel·lícula estatunidenca dirigida per Robert Zemeckis. En aquest llargmetratge es mostren alguns dels esdeveniments més importants dels Estats Units d'aquella època des de la perspectiva de Forrest Gump, un xic amb un coeficient intel·lectual inferior a la mitjana que només desitja retrobar-se amb el seu amor de la infantesa.
- *12 years a slave* (2013). És una pel·lícula estatunidenca dirigida per Steve McQueen en què el protagonista, Solomon Northup, un home negre lliure que viu a Nova York és venut com a esclau en els anys previs a la guerra civil dels Estats Units. Solomon haurà de lluitar per a seguir viu i preservar la seua identitat. Quan el protagonista coneix Bass, un abolicionista canadenc, la seua vida canvia per sempre.
- *Une heure de tranquillité* (2014). És un llargmetratge francès dirigit per Patrice Leconte el protagonista del qual, Michel, és un fanàtic del *jazz* que un dia troba el disc del seus somnis i vol escoltar-lo tranquil·lament a casa. No obstant això, una sèrie d'imprevistos que ell intentarà evitar li impedeixen gaudir de la seua nova compra.

Pel que fa a l'autoria de les traduccions, sabem que les tres al valencià van a càrrec de Maria D. Oltra Ripoll. Quant a les traduccions catalanes, la de *12 years a slave* és de Martí Mas Foncuberta; la de *Une heure de tranquillité*, de Montserrat Porti i, malauradament, desconeixem qui va traduir *Forrest Gump* al català oriental.

La raó que justifica la tria d'aquestes pel·lícules en concret és que, per tal d'assolir els nostres objectius, havíem de tenir en compte que les pel·lícules escollides tinguessen dues versions traduïdes per al doblatge en català: una a la variant del Principat i l'altra a la variant valenciana. A més, per tal que el resultat no es veiés condicionat pel gènere de les obres, totes tres havien de pertànyer al mateix gènere audiovisual. En aquest cas, vam escollir el gènere dramàtic, ja que és on més abunda la parla col·loquial que volem estudiar.

3.2 Descripció del corpus

Per a l'elaboració del nostre corpus, hem seleccionat certs elements lingüístics en els quals considerem que es fa més evident la variant lingüística: el lèxic, la morfologia, la morfologia verbal i la morfosintaxi. També analitzarem el tracte que s'ha fet de les UF a l'hora d'aconseguir que l'oralitat fingida que caracteritza els productes audiovisuals sone natural. Per una banda, durem a terme una anàlisi quantitativa de la seua freqüència d'ús en aquestes traduccions i, per l'altra, una de qualitativa, en la qual ens detindrem a comentar alguns exemples més significatius del nostre corpus.

Pel que fa al lèxic, ens centrarem en alguns geosinònims que mostren una tendència d'ús bastant diferenciada en català oriental i català occidental, com ara *avui/hui*, *explicar/contar*, *feina/faena*, *gaire/molt*, *llevar-se/alçar-se*, *mitjons/calçatins*, *nen/xiquet*, *sortir/eixir*, *tarda/vesprada*, *tenir/tindre*, *treure/llevar*, *mica/poc*, *venir/vindre*, o *veure/vore*, *barret/capell*, *diable/dimoni*, *mot/paraula*, *noi/xicon*, *petit/menut*.

Quant a la morfologia, estudiarem la variació en els demostratius i la freqüència d'ús de dos o tres graus. Un altre aspecte de la morfologia que inclourem en la nostra anàlisi són els possessius. En aquest cas, compararem, no solament la utilització de *la meua/la meva*, *la teua/la teva*, *la seua/la seva* i derivats, sinó també la freqüència d'ús dels pronoms àtons (*ma*, *ta*, *sa* i derivats). Finalment, quant als numerals ordinals, comprovarem la freqüència d'ús de *quint*, *sext*, *sèptim* i *octau* enfront de *cinqué*, *sisé*, *seté* i *huité*.

En referència a la morfologia verbal, observarem la tendència quant a l'ús les terminacions de la primera persona del singular del present d'indicatiu en *-o* o en *-e* (o \emptyset) (*cante* vs. *canto*/ *perdo* vs. *perd*) i les dels verbs incoatius en *-isc* o *-eixo*.

Del subjuntiu, n'analitzarem les formes variables del present de la primera i la segona conjugació (*-e/-a*, *-es*, *-e/-a*, *-en* vs. *-i*, *-is*, *-i*, *-in* i *-isca*, *-isques* i *-isquen*) i dels verbs de la tercera conjugació, n'analitzarem les diferències d'ús entre les terminacions variables dels verbs purs (*-a*, *-es*, *-a*, *-en* vs. *-i*, *-is*, *-i*, *-in*) i dels incoatius (*-isca*, *-isques*, *-isca*, *-isquen* vs. *-eixi*, *-eixis*, *-eixi*, *-eixin*). Cal indicar que deixarem de banda la primera i la segona persona del plural en tots els casos perquè no presenta cap variació. El segon i últim aspecte que tractarem del subjuntiu és la variació del pretèrit imperfecte: el català central fa servir les terminacions *-és*, *-essis*, *-és*, *-éssim*, *-éssiu*, *-éssin* per als verbs de la primera i la segona conjugació, mentre que en valencià són preferibles les formes *-ara*, *-ares*, *-ara*, *-àrem*, *-àreu*, *-aren* per a la primera i *-era*, *-eres*, *-era*, *-érem*, *-éreu*, *-eren* per a la segona. Quant a terminacions dels verbs de la tercera conjugació, per la seua banda, el català oriental prefereix les terminacions *-ís*, *-issis*, *-ís*, *-íssim*, *-íssi*, *-íssi* mentre que el valencià, aquestes: *-ira*, *-ires*, *-ira*, *-írem*, *-íreu*, *-iren*.

Per últim, ens fixarem també en els aspectes morfosintàctics següents: la concordança del participi i l'ús opcional de la preposició *de* entre els quantitatius i el substantiu.

3.3 Fases del treball

Una vegada elegides les obres en què se centraria el nostre estudi i delimitats els aspectes que inclouríem en el corpus, el següent pas ha estat el visionat paral·lel de les tres pel·lícules en ambdues variants per tal d'extraure'n exemples de la morfologia, la morfologia verbal, el lèxic i la fraseologia que s'utilitza en cadascuna i classificar-los en una base de dades. Cal assenyalar que, com que el que pretenem estudiar és el model de llengua de les traduccions i no la traducció en si mateixa, en principi prendrem com a punt de partida els textos traduïts i farem referència als originals només en cas que siga necessari, com ara en l'anàlisi de les tècniques de traducció emprades en el cas de les unitats fraseològiques o el lèxic col·loquial.

Durant el visionat paral·lel dels llargmetratges, hem anat donant forma a la nostra base de dades anotant-hi els exemples que detectem de cada element lingüístic que ens interessa estudiar. Les taules de què consta la base de dades estan elaborades amb el programa Microsoft Excel. En un mateix document, hem creat diferents fulls: un per al lèxic, un altre per a la morfologia, un altre per a la morfologia verbal, un altre per a les estructures sintàctiques i un últim per a la fraseologia. En cada un d'aquests fulls, però, varia tant el nombre de taules com les columnes que les formen.

En primer lloc, hi ha el full corresponent al lèxic, que consta d'una única taula en la qual hem inclòs nou columnes: la primera correspon al codi de temps (TCR) en què s'ha utilitzat cada terme. Les tres columnes següents s'anomenen «ORIGINAL», «CATALÀ» i «VALENCIÀ». En aquestes tres columnes hem anotat el geosinònim que s'ha fet servir en cada cas i la seua versió original (VO). No obstant això, hi ha casos en què no ha coincidit l'ús d'una paraula amb el seu equivalent en la VO o el geosinònim en la traducció en l'altra variant i, per això, s'han creat les tres columnes següents: «CONTEXT OR (SI ESCAU)», «CONTEXT CAT (SI ESCAU)» i «CONTEXT VAL (SI ESCAU)», les quals, com el seu nom indica, només s'han emplenat quan ha sigut necessari. Finalment, hem deixat també una columna per a observacions que ens podran ser d'ajuda en les conclusions del treball.

TCR	ORIGINAL	CATALÀ	VALENCIÀ	CONTEXT OR (SI ESCAU)	CONTEXT CAT (SI ESCAU)	CONTEXT VAL (SI ESCAU)	OBSERVACIONS
-----	----------	--------	----------	-----------------------	------------------------	------------------------	--------------

Fig. 4: Mostra dels camps d'anàlisi inclosos en l'apartat de lèxic de la base de dades

En el segon full trobem la morfologia, amb una taula per als adverbis demostratius, una altra per als possessius, una altra per a la variació d'ús del numeral *dos* en femení (*dos/dues*) i una altra per als pronoms demostratius. Aquestes taules contenen, de la mateixa manera que la taula del lèxic, les columnes «TCR»,

«ORIGINAL», «CATALÀ», «VALENCIÀ» i «CONTEXT (SI ESCAU)», en els casos en què siga necessari.

POSSESSIUS		
CATALÀ	VALENCIÀ	TCR

Fig. 5: Mostra dels camps d'anàlisi inclosos en l'apartat de morfologia de la base de dades 1. Els possessius

DOS/DUES			
CATALÀ	VALENCIÀ	TCR	CONTEXT (SI ESCAU)

Fig. 6: Mostra dels camps d'anàlisi inclosos en l'apartat de morfologia de la base de dades 2. El numeral dos/dues

PRONOMS DEMOSTRATIUS			
CATALÀ	VALENCIÀ	TCR	CONTEXT (SI ESCAU)

Fig. 7: Mostra dels camps d'anàlisi inclosos en l'apartat de morfologia de la base de dades 3. Els pronoms demostratius

El full següent, l'hem dedicat a la morfologia verbal i l'hem estructurat en cinc taules. La primera d'aquestes correspon a la primera persona del present d'indicatiu i està formada per quatre columnes: «CONJUGACIÓ», «CATALÀ», «VALENCIÀ» i «TCR», en les quals hem anotat la conjugació del verb corresponent a cada fila, la versió en català, la versió en valencià i el codi de temps. En aquest full, també hem afegit una columna per a la segona persona del singular del verb *ser*, ja que no es fa servir la mateixa forma en valencià i en català. Aquesta taula, la formen les columnes «VALENCIÀ», «CATALÀ» i «TCR». Les dues taules següents recullen el present de subjuntiu i el pretèrit imperfecte i es componen de les columnes «CONJUGACIÓ», «CATALÀ», «VALENCIÀ» i «TCR», en les quals hem anotat la persona verbal, la versió en ambdues variants i el codi de temps, respectivament. L'última columna d'aquest full contrasta els usos dels verbs *ser* i *estar* en ambdues versions i està formada per les columnes «CATALÀ», «VALENCIÀ», «TCR» i «ÚS», en les quals hem anotat l'oració en català, l'oració equivalent en valencià, el codi de temps i l'ús que li han donat al verb en cada ocasió.

1PS PRESENT INDICATIU			
CONJUGACIÓ	CATALÀ	VALENCIÀ	TCR

Fig. 8: Mostra dels camps d'anàlisi inclosos en l'apartat de morfologia verbal 1. La primera persona del singular del present d'indicatiu

2PS VERB SER		
CATALÀ	VALENCIÀ	TCR

Fig. 9: Mostra dels camps d'anàlisi inclosos en l'apartat de morfologia verbal 2. La segona persona del singular del present d'indicatiu del verb ser

PRESENT SUBJUNTIU			
CONJUGACIÓ	CATALÀ	VALENCIÀ	TCR

Fig. 10: Mostra dels camps d'anàlisi inclosos en l'apartat de morfologia verbal 3. El present de subjuntiu

PRET. IMP. SUBJUNTIU			
CONJUGACIÓ	CATALÀ	VALENCIÀ	TCR

Fig. 11: Mostra dels camps d'anàlisi inclosos en l'apartat de morfologia verbal 4. El pretèrit imperfect de subjuntiu

SER/ESTAR			
CATALÀ	VALENCIÀ	TCR	ÚS

Fig. 12: Mostra dels camps d'anàlisi inclosos en l'apartat de morfologia verbal 5. Els usos dels verbs ser i estar

Tot seguit, hi ha el full de les estructures sintàctiques, en el qual hem apuntat, en dues taules, els casos en què s'ha concordat —o no— el participi amb el complement directe i els casos en què s'ha utilitzat —o no— la preposició *de* entre quantitatiu i substantiu. Aquestes taules consten de les columnes «CATALÀ», «VALENCIÀ» i «TCR».

CONCORDANÇA PARTICIPI		
CATALÀ	VALENCIÀ	TCR

Fig. 13: Mostra dels camps d'anàlisi inclosos en l'apartat d'estructures sintàctiques 1. La concordança del participi

QUANTITATIU + DE + SUBSTANTIU		
CATALÀ	VALENCIÀ	TCR

Fig. 14: Mostra dels camps d'anàlisi inclosos en l'apartat d'estructures sintàctiques 2. Els quantitatius seguits opcionalment per la preposició *de*

L'últim full del nostre document d'Excel està compost de tres taules: una en la qual recollim locucions i frases fetes, una altra en què hem compilat interjeccions i renecs, i una última dedicada a les fórmules

rutinàries. Les tres taules contenen les mateixes columnes: «ORIGINAL», «CATALÀ», «TÈCNICA», «VALENCIÀ». «TÈCNICA» i «TCR». A més, quan ho hem considerat necessari, en algunes taules, hi hem inclòs una columna per al context.

LOCUCIONS I FRASES FETES					
ORIGINAL	CATALÀ	TÈCNICA	VALENCIÀ	TÈCNICA	TCR

Fig. 15: Mostra dels camps d'anàlisi inclosos en l'apartat de fraseologia 1. Les locucions i les frases fetes

INTERJECCIONS I RENECS					
ORIGINAL	CATALÀ	TÈCNICA	VALENCIÀ	TÈCNICA	TCR

Fig. 16: Mostra dels camps d'anàlisi inclosos en l'apartat de fraseologia 2. Les interjeccions i els renecs

FÒRMULES RUTINÀRIES						
ORIGINAL	CATALÀ	TÈCNICA	VALENCIÀ	TÈCNICA	TCR	CONTEXT (SI ESCAU)

Fig. 17: Mostra dels camps d'anàlisi inclosos en l'apartat de fraseologia 3. Les fórmules rutinàries

Una vegada acabat el buidatge dels materials en la base de dades, n'hem fet una anàlisi quantitativa i hem recollit les alternatives que ha donat cada variant. Les hem classificades en taules de Word i hem fet un recompte dels exemples que hem trobat entre les tres pel·lícules i també desglossats per cada pel·lícula. Tot seguit, n'hem destriat els exemples més significatius per a l'anàlisi qualitativa i els hem analitzat més detingudament. Aquests exemples, els hem classificat individualment en taules en format Word en les quals hem inclòs la VO i ambdues versions traduïdes, el codi de temps i el context en cas que fos necessari.

Tot això pel que fa a l'anàlisi de les parts que no eren fraseologia. En aquest apartat, hem canviat una mica la metodologia: primer, hem fet recompte dels exemples que hem recollit i de les tècniques que s'han fet servir per a traduir les UF en taules en format Word, tal com hem fet en tots els altres apartats. Tanmateix, aquesta vegada hem convertit les dades numèriques en gràfics per poder apreciar de manera més visual la tendència que hi ha en aquests casos a aplicar una tècnica de traducció o una altra. Finalment, hem comentat un exemple d'aplicació de cada tècnica.

CAPÍTOL 4: ANÀLISI QUANTITATIVA I QUALITATIVA DEL CORPUS

Abans de passar a l'anàlisi pròpiament dita, cal dir que el nombre de casos en què ha aparegut una paraula pot canviar segons la variant, ja que s'han comptat tant les vegades en què s'han utilitzat els parells de sinònims com a equivalents d'una mateixa paraula en la VO com quan s'han utilitzat solament en alguna de les dues variants.

4.1 El lèxic

Entre les tres pel·lícules de les quals hem fet el buidatge, hem compilat un total de 82 geosinònims, entre els quals hi ha tant substantius com verbs.

Amb l'elaboració de la base de dades, ens hem adonat que el lèxic que hem recopilat es pot dividir en tres grups: per una banda, geosinònims dels quals es fa un ús exclusiu en cada variant; per una altra, una sèrie de lèxic que ha estat més variada en una traducció que en l'altra i, finalment, un grup de paraules que s'han triat en les traduccions però que no són les entrades preferents en els diccionaris de referència.

Vegem en aquesta taula diferents exemples del primer grup:

VERSIO CATALANA	12 AdE	FG	NM	NOMBRE TOTAL DE CASOS	VERSIO VALENCIANA	12 AdE	FG	NM	NOMBRE TOTAL DE CASOS
Avui	3	4	18	25	Hui	4	8	18	30
Explicar	4	6	5	15	Contar	4	6	5	15
Feina	4	1	5	10	Faena	4	1	4	9
Gaire	2	11	4	17	Molt (<i>poc en oracions afirmatives</i>)	2	10	4	16
Llevar-se	1	0	0	1	Alçar-se	2	0	0	2
Mitjons	0	1	0	1	Calcetins	0	1	0	1
Nen/a/s/es	7	3	5	15	Xiquet/a/s/es	7	3	4	14
Sortir	2	10	2	14	Eixir	2	10	0	12
Tarda	0	1	0	1	Vesprada	0	1	0	1
Tenir	0	7	4	11	Tindre	0	8	6	14
Treure	4	0	0	4	Llevar	3	0	0	3
(Una) mica	0	0	4	4	(Un) poc/poquet	0	4	7	11
Venir (infinitiu)	0	5	4	9	Vindre (infinitiu)	1	4	3	8
Veure	8	17	9	24	Vore	8	13	17	33

Fig. 18: Taula de geosinònims que s'han fet servir exclusivament en cada variant

Tot seguit, ens sembla interessant comentar alguns dels geosinònims més característics de la nostra llengua, no només perquè siguin dels més distintius, sinó també perquè ens ha semblat digna d'assenyalar la gran varietat d'equivalents que pot aprofitar segons el context.

En el cas de *noi* i les seues variants, s’han fet servir diferents equivalents segons l’edat de la persona a qui es referien o segons el registre. En la versió occidental s’aprecia, per tant, un ventall més ampli de sinònims propis de la variant valenciana per a referir-se a aquest concepte en funció del context i això li dona riquesa lèxica a la traducció:

VERSIÓ CATALANA	VERSIÓ VALENCIANA	12AdE	FG	NM	NOMBRE TOTAL DE CASOS
Noi/a/s/es	Xicon(s)	4	1	0	5
	Jovenot	1	0	0	1
	Xicot	1	1	0	2
	Xiquet	0	1	0	1
	Xic/a/s/es	0	3	0	3
	Tio	0	2	0	2
	Jove	0	1	0	1
	-	0	1	0	1

Fig. 19: Els equivalents de *noi* i les seues variants en valencià segons el context

Per una altra banda, si ens referim als equivalents valencians de *petit*, podem dir que encara que *menut* s’ha utilitzat el doble de vegades que *xicotet* —segurament perquè és més curt i aniria millor per a l’ajust—, malgrat que el DNV no mostra preferència per cap dels dos en les seues entrades.

VERSIÓ CATALANA	VERSIÓ VALENCIANA	12AdE	FG	NM	NOMBRE TOTAL DE CASOS
Petit	Bebé	0	1	1	2
	-	0	3	2	5
	Xicotet	1	1	0	2
	Menut	3	1	1	5

Fig. 20: Els equivalents de *petit* en valencià segons el context

Tot i que, com acabem de veure en aquestes dues taules, en la gran majoria dels casos s’ha elegit lèxic més particularista segons la variant, en altres, s’hi ha fet una elecció un poc més convergent i s’ha utilitzat un mot que no té l’entrada preferent en el diccionari que segueix la corporació corresponent. Vegem-ne alguns exemples:

PARELL DE GEOSINÒNIMS	Barret/capell	CASOS	2
PEL·LÍCULA	<i>Forrest Gump</i>		
ORIGINAL	(TCR: 00.10.03) FORREST: You know: folks living out of their suitcases and <u>hat</u> cases and sample cases.		
	(TCR: 01.37.07) FORREST: I bought her a new <u>hat</u> with little flowers on it.		
VALENCIÀ	(TCR: 00.10.03) FORREST: Eren persones que ho duien tot a les maletes, les caixes per als <u>barrets</u> o els mostraris.		
	(TCR: 01.37.07) FORREST: Li vaig comprar un <u>capell</u> amb floretes.		
CATALÀ	(TCR: 00.10.03) FORREST: Ja m'entenen: gent que ho duia tot a les maletes o a les capses dels <u>barrets</u> o als mostraris.		
	(TCR: 01.37.07) Jo li vaig comprar un <u>barret</u> nou ple de floretes.		
ENTRADA PREFERENT DIEC2	Barret		
ENTRADA PREFERENT DNV	Capell		

Fig. 21: Fitxa d'anàlisi qualitativa del lèxic 1

En aquest cas, com veiem, la versió catalana ha utilitzat *barret* en ambdues ocasions, mentre que la valenciana ha utilitzat la primera vegada *barret* i, la segona, *capell*. Aquesta vegada, la variant que s'ha acostat més a l'altra ha estat la valenciana, ja que *barret* no és l'entrada preferent al seu diccionari. Podem dir que ha estat una tria convergent per part de la traductora al valencià pel fet que el DNV té *capell* i no *barret* com a entrada preferent quan es refereix a una «peça de vestir que s'usa per a cobrir el cap, consistent generalment en un casquet amb una ala més o menys ampla que l'envolta» mentre que en el DIEC2 passa el contrari.

PARELL DE GEOSINÓNIMS	Diabre/dimoni	CASOS	2 (CAT) / 3 (VAL)
PEL·LÍCULA	<i>12 years a slave</i>		
ORIGINAL	(TCR: 01.31.13)	EPPS: Armsby told me today devil is among my niggers.	
	(TCR: 01.47.47)	SOLOMON: Thou devil! Sooner or later, somewhere in the course of eternal justice thou shalt answer for this sin.	
VALENCIÀ	(TCR: 01.31.13)	EPPS: Armsby m'ha dit hui que el dimoni s'amaga entre els meus negres.	
	(TCR: 01.47.47)	SOLOMON: És un dimoni! Prompte o tard, quan li arribe la justícia divina, pagarà ben car este pecat.	
CATALÀ	(TCR: 01.31.13)	EPPS: Avui m'ha dit l'Armsby que entre els meus negres hi ha el diable.	
	(TCR: 01.47.47)	SOLOMON: Dimoni! Tard o d'hora, algun dia en el transcurs de la justícia eterna respondrà per aquest pecat.	
ENTRADA PREFERENT DNV	Dimoni		
ENTRADA PREFERENT DIEC2	Diabre		

Fig. 22: Fitxa d'anàlisi qualitativa del lèxic 2

Un altre exemple com aquest és el de la traducció de *devil* en aquest fragment. La versió valenciana ha optat per fer servir *dimoni* en tots els casos mentre que la catalana ha utilitzat *diable* en el primer cas, però *dimoni* la segona vegada que hi apareix. En el DIEC2 es prefereix *diable* per a designar «l'esperit del mal», mentre que *dimoni* seria una variant més valenciana, la preferent al DNV. Per això, aquesta ocasió és el català oriental qui no utilitza el mot preferent.

PARELL DE GEOSINÓNIMS	Ocell/ocell	CASOS	4
PEL·LÍCULA	<i>Forrest Gump</i>		
ORIGINAL	(TCR: 00.18.12) JENNY: Dear God, make me a <u>bird</u> , so I can fly far, far away from here.		
CATALÀ	(TCR: 00.18.12) JENNY: Déu meu, converteix-me en ocell perquè pugui volar lluny, molt lluny d'aquí.		
VALENCIÀ	(TCR: 00.18.12) JENNY: Nostre Senyor, convertix-me en ocell perquè pugui volar lluny, molt lluny, d'ací.		
ENTRADA PREFERENT DNV	Au		
ENTRADA PREFERENT DIEC2	Ocell		

Fig. 23: Fitxa d'anàlisi qualitativa del lèxic 3

Per una altra banda, hi ha el cas de la paraula *bird* en anglés, que ha eixit quatre vegades en *Forrest Gump* i les quatre s'ha traduït per *ocell* en ambdues variants. En el cas català, és l'entrada preferent al diccionari; en la valenciana, però, remet a *au*. Per tant, en aquest cas, la variant més particularista ha estat la catalana.

PARELL DE GEOSINÓNIMS	Mot/paraula	CASOS	1
PEL·LÍCULA	<i>12 years a slave</i>		
ORIGINAL	(TCR: 00.09.18) BROWN: <i>Circus</i> is a too constrictive <u>word</u> to describe the talented and merry band with which we travel.		
CATALÀ	(TCR: 00.09.18) BROWN: La <u>paraula</u> <i>circ</i> és massa restrictiva per descriure el grup alegre i ple de talent amb què viatgem.		
VALENCIÀ	(TCR: 00.09.18) BROWN: El <u>mot</u> <i>circ</i> és massa limitat per a descriure el grup tan alegre i talentós amb què viatgem.		
ENTRADA PREFERENT DNV	Paraula		
ENTRADA PREFERENT DIEC2	Mot		

Fig. 24: Fitxa d'anàlisi qualitativa del lèxic 4

Encara que només se'n done un cas, ens ha paregut interessant comentar aquesta tria perquè en aquesta ocasió, la variant catalana ha utilitzat l'equivalent que prefereix el diccionari valencià, mentre que la variant valenciana ha utilitzat el que prefereix el DIEC2. Aquesta elecció no es pot justificar tampoc per la

sincronia labial, ja que la tria no afecta a l'ajust: no es tracta d'un primer pla i, a més, passen persones per davant del personatge que parla i no se li veu perfectament la boca. Per tant, podem afirmar que l'elecció del lèxic ha sigut preferència de les persones encarregades de traduir la pel·lícula.

Finalment, creiem que paga la pena destacar que en cap de les tres pel·lícules s'ha optat per utilitzar el quantitatiu indefinit *ningun* en la variant occidental, encara que, com ja hem dit anteriorment, el *Llibre d'Estil de la CVMC* l'accepte en la parla oral. Malgrat tot, aquesta decisió, tant en la variant occidental com en l'oriental, respon a la voluntat normalitzadora de la llengua. Encara que aquest mot s'accepte en alguns diccionaris, tradicionalment, la gramàtica l'ha considerat un error en català. Així doncs, podem dir que aquesta decisió de la traductora al valencià ha fet pujar el registre en la traducció.

4.2 La morfologia

El segon aspecte que hem analitzat en el nostre corpus ha estat la morfologia. Hem parat atenció als adverbis demostratius, als possessius, als pronoms demostratius, a la variació d'ús de *dos/dues* i també a la freqüència d'ús dels numerals ordinals *quint*, *sext*, *sèptim* i *octau* enfront de *cinqué*, *sisé*, *seté* i *huité*. Cal dir que d'aquest últim aspecte, no se n'ha trobat cap exemple.

4.2.1 Els adverbis demostratius

L'anàlisi d'aquest aspecte s'ha dut a terme per comprovar si realment s'utilitzaven els tres graus dels adverbis en els textos audiovisuals. Aquests han estat els resultats quantitius finals:

	CATALÀ			VALENCIÀ		
	Aquí	Ací	Allí/allà	Ací	Ahí	Allí/allà
12 YEARS A SLAVE	27	0	0	29	0	3 (allí)
FORREST GUMP	39	0	14 (allà) 1 (allí)	47	0	18 (allí) 2 (allà)
UNE HEURE DE TRANQUILLITÉ	39	0	1 (allà)	46	0	2 (allí)
TOTAL	105	0	15 (allà) 1 (allí)	122	0	23 (allí) 2 (allà)

Fig. 25: Taula d'anàlisi quantitativa dels adverbis demostratius

Com veiem, en el cas de la nostra anàlisi només s'han fet servir dos graus. Encara que l'IEC considere com a propi també l'adverbi *ací* per a fer referència al primer grau de proximitat, veiem que aquell utilitzat per excel·lència ha estat *aquí*. Una cosa semblant ha ocorregut en el cas valencià: la *Gramàtica normativa valenciana* estableix *ahí* com a adverbi demostratiu de segon grau, però no en tenim cap exemple en el nostre corpus. Per una altra banda, crida l'atenció el fet que tant en català oriental com en valencià *allí* i *allà* facen referència al tercer grau de proximitat però que hi haja una diferència quantitativa considerable

quant a l'ús: *allí* s'ha utilitzat només una vegada en el conjunt de les versions catalanes mentre que en les valencianes se n'ha utilitzat 23; *allà*, en canvi, s'ha fet servir dues vegades en valencià i 15 en el total de les versions orientals.

Així, podem concloure que ambdues variants utilitzen només dos graus i no tres però que el català oriental, per la seua banda, prefereix *aquí* i *allà*, mentre que el valencià es decanta per *ací* i *allí*. Vegem-ne un parell d'exemples:

PARELL DE GEOSINÒNIMS	Aquí/ací
PEL·LÍCULA	<i>12 years a slave</i>
TCR	00.29.25
CATALÀ	FREEMAN: Calla o et donaré motius per plorar. Randall, vine cap <u>aquí</u> .
VALENCIÀ	FREEMAN: Calla o tindràs motius per a plorar a gust. Randall, vine <u>ací</u> .

Fig. 26: Fitxa d'anàlisi qualitativa dels adverbis demostratius 1

PARELL DE GEOSINÒNIMS	Allà/allí
PEL·LÍCULA	<i>Forrest Gump</i>
TCR	00.42.05
CATALÀ	TINENT DAN: Si teniu gana, <u>allà</u> estan fent carn a la brasa.
VALENCIÀ	TINENT DAN: Si teniu gana, <u>allí</u> estan torrant carn.

Fig. 27: Fitxa d'anàlisi qualitativa dels adverbis demostratius 2

4.2.2 Els possessius

Un altre tret que distingeix les variants de la nostra llengua són els possessius. Per això, hem volgut comprovar quina de les dues formes del femení —amb *v* o amb *u*— predomina en cada variant i també el grau de freqüència d'ús que tenen els possessius àtons en les traduccions per al doblatge en la nostra llengua. Els resultats que hem extret del nostre corpus són aquests:

	CATALÀ			VALENCIÀ		
	Meva, seva	Meua, seua	Pos. àton	Meva, seva	Meua, seua	Pos. àton
12 YEARS A SLAVE	37	0	0	0	34	3
FORREST GUMP	46	0	0	0	27	20
UNE HEURE DE TRANQUILLITÉ	43	0	0	0	35	24
TOTAL	126	0	0	0	96	47

Fig. 28: Taula d'anàlisi quantitativa dels pronoms possessius

Aquest recompte ens mostra que en la variant oriental s'utilitza sempre el pronom amb *v* —*meva, teva*— i es prescindeix dels possessius àtons, tot i que també considerava com a pròpies totes aquestes tres formes. La variant valenciana, però, s'inclina pels pronoms amb *u* —*meua, teua*— i, a més, no deixa de banda els pronoms àtons, els quals fa servir, sobretot, amb noms de parentiu, amb el substantiu *casa*, i, de vegades, acompanyant a la paraula *vida*. Aquests usos coincideixen amb aquells que indica la *Gramàtica normativa valenciana* (2006). Vegem-ne alguns exemples:

PARELL DE GEOSINONIMS	Seva/seua
PEL·LICULA	<i>12 years a slave</i>
TCR	01.06.21
CATALÀ	SRA. SHAW: El preu de la <u>meva</u> vida actual és que el senyor Shaw reparteixi els seus afectes i que jo em conformi amb la pantomima de <u>la seva fidelitat</u> .
VALENCIÀ	SRA. SHAW: El preu de la vida que duc ara és que l'amo Shaw vaja pel món repartint afecte i jo faig vore que em crec la pantomima de <u>la seua fidelitat</u> .

Fig. 29: Fitxa d'anàlisi qualitativa dels possessius 1

PARELL DE GEOSINONIMS	Meva/ma
PEL·LÍCULA	<i>12 years a slave</i>
TCR	00.22.09
CATALÀ	SOLOMON: Fa uns dies era amb la <u>meva</u> família a <u>casa meva</u> i ara ho he perdut tot.
VALENCIÀ	SOLOMON: Fa uns dies estava amb la família a <u>ma casa</u> . I ara ho he perdut tot.

Fig. 30: Fitxa d'anàlisi qualitativa dels possessius 2

Aprofitant aquest segon exemple, ens ha paregut convenient assenyalar en aquest punt que, encara que la variant oriental no faça ús dels pronoms àtons en cap moment, ens hem adonat d'un fenomen recurrent des

d'un punt de vista sintàctic: el possessiu tònic es posposa a la paraula *casa* en dotze dels tretze casos que hem recollit en la variant catalana.

4.2.3 Numeral dos/dues

Entre les característiques diferenciadores dels models de llengua que analitzem, hi ha la utilització de *dos* o *dues* per a referir-nos al numeral femení. Per una banda, el model de la CCMA fa servir la flexió de gènere. La CVMC, en canvi, reserva l'ús de *dues* per al mode escrit i, a l'oral, prefereix que el gènere d'aquest numeral siga invariable. Tot seguit mostrem els resultats quantitius que hem extret de la nostra anàlisi:

	CATALÀ		VALENCIÀ	
	DOS	DUES	DOS	DUES
12 ANYS D'ESCAVITUD	0	5	2	0
FORREST GUMP	0	3	3	0
UNE HEURE DE TRANQUILLITÉ	0	3	4	0
TOTAL	0	11	9	0

Fig. 31: Taula d'anàlisi quantitativa del numeral dos/dues

Com podem veure en la taula de dalt, ambdues variants han estat particularistes a l'hora d'elegir l'alternativa que s'utilitzaria en cada versió. No hi ha cap cas en què haja aparegut *dues* en la versió valenciana ni *dos* en la catalana quan es feia referència al numeral femení. Vegem-ho també en context:

PARELL DE GEOSINÒNIMS	Dos/dues
PEL·LÍCULA	<i>Une heure de tranquillité</i>
TCR	00.02.08
CATALÀ	ANTIQUÀRIA: D'aquestes, només en tinc una. És americana. Ve directament de Califòrnia. Me'n van arribar <u>dues</u> , però l'altra se la va endur un alemany la setmana passada.
VALENCIÀ	ANTIQUÀRIA: D'estes, només en tinc una. És americana. Ve directament de Califòrnia. En tenia <u>dos</u> , però vaig vendre l'altra. Un alemany me la va comprar. L'altre dia.

Fig. 32: Fitxa d'anàlisi qualitativa del numeral dos/dues

4.2.4 Pronoms demostratius

Per acabar l'apartat de morfologia, veurem, en xifres i en exemples contextualitzats, com s'han emprat els pronoms demostratius en les dues variants del català que analitzem.

	CATALÀ			VALENCIÀ		
	Aquest	Aqueix	Aquell	Este	Eixe	Aquell
12 YEARS A SLAVE	30	0	6	21	22	2
FORREST GUMP	48	0	18	27	28	14
UNE HEURE DE TRANQUILLITÉ	45	0	7	32	28	3
TOTAL	123	0	31	80	78	19

Fig. 33: Taula d'anàlisi quantitativa dels pronoms demostratius

En aquesta anàlisi quantitativa queden reflectides dues coses: la primera, que, efectivament, tal com indicava el *Llibre d'Estil de la CVMC*, al mode oral de la llengua en valencià s'utilitzen els pronoms no reforçats en el primer i el segon grau de proximitat; la segona, que encara que existesquen tres graus de proximitat en ambdues variants, la catalana només utilitza el de proximitat immediata i el de llunyania, i la valenciana, ben al contrari, fa servir tots tres.

Cal comentar també que la majoria de vegades que en valencià s'ha fet servir el pronom de segon grau de proximitat, en català oriental s'ha fet servir *aquest*, el pronom de primer grau de proximitat (34 casos enfront de 9).

Tot seguit mostrem dos exemples concrets:

PARELL DE GEOSINÓNIMS	Aquest/este
PEL·LÍCULA	<i>Forrest gump</i>
TCR	00.10.20
CATALÀ	SRA. GUMP: Forrest! T'he dit que no molestis <u>aquest</u> senyor tan amable.
VALENCIÀ	SRA. GUMP: Forrest! T'he dit que no molestes <u>este</u> xic tan agradable.

Fig. 34: Fitxa d'anàlisi qualitativa dels pronoms demostratius 1

PARELL DE GEOSINÓNIMS	Aquest/eixe
PEL·LICULA	<i>Forrest gump</i>
TCR	00.03.45
CATALÀ	FORREST: <u>Aquestes</u> sabates deuen ser molt còmodes. Segur que hi pot caminar tot el dia sense que li facin mal els peus.
VALENCIÀ	FORREST: <u>Eixes</u> sabates deuen ser molt còmodes. Segur que hi pot caminar tot el dia sense cansar-se gens.

Fig. 35: Fitxa d'anàlisi qualitativa dels pronoms demostratius 2

En aquest cas, la traductora al valencià es degué basar en la imatge: les sabates no estaven ni prop ni lluny de Forrest. Per tant, va utilitzar *eixes*. En canvi, el traductor al català oriental havia d'escollir només entre proximitat i llunyania, i com que no estaven molt lluny, va haver de triar *aquest*, perquè no utilitza el grau intermedi.

4.3 La morfologia verbal

La morfologia verbal és una de les parts de la gramàtica on més s'evidencien les variants de la nostra llengua. Per aquesta raó, no podia quedar fora d'una anàlisi dels models de llengua com aquesta.

4.3.1 La 1a persona del singular del present d'indicatiu

En el primer punt de la morfologia verbal, el que comprovem és si en la variant de Catalunya s'utilitzen, com diu la seua gramàtica, les formes acabades en *-o* per a la primera conjugació i, per a la resta, tant la forma sense desinència com aquella que sí que en té. Quant a la variant valenciana, en canvi, verifiquem si aquesta persona acaba en *-e* en totes les conjugacions llevat de la dels verbs purs de la tercera conjugació que no tindran desinència. Vegem-ne a continuació les dades:

	CATALÀ			VALENCIÀ		
	<i>-e</i>	<i>-o</i>	<i>zero</i>	<i>-e</i>	<i>-o</i>	<i>zero</i>
12 YEARS A SLAVE	0	34	0	31	0	4
FORREST GUMP	0	32	0	25	0	2
UNE HEURE DE TRANQUILLITÉ	0	87	0	58	0	13
TOTAL	0	153	0	114	0	19

Fig. 36: Taula d'anàlisi quantitativa de la 1a persona del present d'indicatiu

Amb aquesta taula podem comprovar que ambdues variants s'han cenyit a allò que marcava la seua gramàtica i a allò que és més propi de la seua variant: la variant valenciana ha emprat generalment les terminacions en *-e*, però també la terminació *zero* quan ha calgut. En canvi, la versió catalana ha prescindit totalment de la terminació en *-e* i també de la *zero* i ha acabat en *-o* en tots els casos:

PARELL DE GEOSINÒNIMS	Treballo/treballe
PEL·LÍCULA	<i>Une heure de tranquillité</i>
TCR	00.04.19
CATALÀ	MICHEL: És que avui no <u>treballo</u> , si de cas, vingui'm a veure dilluns. Dilluns de matí vingui a la consulta i ja l'hi miraré.
VALENCIÀ	MICHEL: Vorà, hui no treballe. Si vol, pot passar dilluns per la consulta i li ho miraré, d'acord?

Fig. 37: Fitxa d'anàlisi qualitativa de la 1a persona del singular 1

PARELL DE GEOSINONIMS	Sento/sent
PEL·LÍCULA	<i>Une heure de tranquillité</i>
TCR	00.51.09
CATALÀ	NATHALIE: Feia anys que tenia por d'aquest moment, però ja ho he fet. I em <u>sento</u> molt bé. No t'ho pots ni imaginar.
VALENCIÀ	NATHALIE: Feia anys que temia que arribara este moment i, ara que ha passat, em <u>sent</u> reviscolar. No t'ho pots ni imaginar.

Fig. 38: Fitxa d'anàlisi qualitativa de la 1a persona del singular 2

4.3.2 La 2a persona del singular del present d'indicatiu del verb *ser*

Posades a verificar les diferències i les similituds dels models de llengua del català en les diferents corporacions, hem cregut oportú incloure-hi també un apartat per a la segona persona del singular del verb *ser*, ja que també presenta més d'una opció vàlida.

	CATALÀ		VALENCIÀ	
	Ets	Eres	Ets	Eres
12 YEARS A SLAVE	22	0	0	22
FORREST GUMP	17	0	0	15
UNE HEURE DE TRANQUILLITÉ	5	0	0	6
TOTAL	44	0	0	43

Fig. 39: Taula d'anàlisi quantitativa de la segona persona del singular del present d'indicatiu del verb *ser*

Aquesta taula ens confirma que s'ha complert, en cada variant, allò establert pels llibres d'estil de cada corporació quant a la forma preferent de la segona persona del singular del verb *ser*: a Catalunya es prefereix *ets* mentre que al País Valencià es mostren més a favor de la forma *eres*. Vegem-ho en context:

PARELL DE GEOSINÒNIMS	Eres/ets
PEL·LÍCULA	<i>Forrest Gump</i>
TCR	00.13.51
CATALÀ	JENNY: <u>Ets</u> estúpid o ho sembles?
VALENCIÀ	JENNY: <u>Eres</u> ximplet o què?

Fig. 40: Fitxa d'anàlisi qualitativa de la segona persona del singular del present d'indicatiu del verb *ser*

4.3.3 Present de subjuntiu

En el cas d'aquest temps verbal, l'objectiu era constatar si s'utilitzaven les terminacions més comunes de cada variant o si hi havia oscil·lacions. L'anàlisi quantitativa ens ha confirmat el següent:

	CATALÀ				VALENCIÀ			
	-i, - is, -i, in	-e/a, - es, - e/a, - en	-eixi, - eixis, - eixi, - eixin	-isca, - isques, - -isca, - isquen	-i, - -is, - -i, - in	-e/a, - -es, - e/a, - en	-eixi, - eixis, - eixi, - eixin	-isca, - isques, - -isca, - isquen
12 YEARS A SLAVE	42	1	5	0	0	53	0	1
FORREST GUMP	32	0	0	0	0	34	0	0
UNE HEURE DE TRANQUILLITÉ	40	2	0	0	0	46	0	1
TOTAL	114	3	5	0	0	133	0	2

Fig. 41: Taula d'anàlisi quantitativa del present de subjuntiu

Els resultats de la nostra anàlisi ens demostren que les traduccions per al doblatge catalanes tendeixen a fer la terminació en *-i* en les tres conjugacions llevat del cas dels verbs incoatius, en els quals es fa servir la terminació *-eixi* i els seus derivats. No obstant això, n'hi ha, com veiem, dues excepcions: en aquest cas es tracta de les terminacions dels verbs *saber* i *cabre* que, en els exemples que hem recollit, es conjuga amb les desinències valencianes (*sàpiga*, *càpiguen*). Així i tot, hi ha un detall que diferencia ambdues variants: la catalana afegeix *g* o *gu* entre l'arrel i la desinència, mentre que el valencià, no (*sàpiga*/*sàpia*).

En en cas de les traduccions al valencià, però, les formes preferents a l'oral són les acabades en *-e/a* i els seus derivats i la forma *-isca* i derivats per als verbs incoatius. A més a més, una altra característica que cal destacar ací, respecte a la variant valenciana, és que, en el cas del verb *voler* s'ha utilitzat la variant amb *ll* i no la que només té una *l*.

Vegem un exemple de cada excepció que comentem:

PARELL DE GEOSINÒNIMS	Sàpiga/sàpia
PEL·LÍCULA	<i>12 years a slave</i>
TCR	01.31.56
CATALÀ	SOLOMON: Com he d'escriure sense tinta ni paper? I a qui escric? No tinc cap amic, que jo <u>sàpiga</u> .
VALENCIÀ	SOLOMON: Com puc escriure sense tinta ni paper? I a qui escric, si ja no em queden amics vius, que jo <u>sàpia</u> ?

Fig. 42: Fitxa d'anàlisi qualitativa del present de subjuntiu 1

PARELL DE GEOSINÒNIMS	Aguanti/aguante
PEL·LÍCULA	<i>12 years a slave</i>
TCR	01.38.26
CATALÀ	EPPS: Un glop a l'ombra... Això no hi ha viatger que ho <u>aguanti</u> per més fort que <u>sigui</u> .
VALENCIÀ	EPPS: Sense un glop i ombra, no hi ha qui <u>aguante</u> esta calor, per més fort que <u>sigu</u> .

Fig. 43: Fitxa d'anàlisi qualitativa del present de subjuntiu 2

4.3.4 Pretèrit imperfet de subjuntiu

Seguint amb els temps verbals del subjuntiu, ens ocuparem ara del pretèrit imperfet. Vegem-ne els resultats de l'anàlisi quantitativa:

	CATALÀ				VALENCIÀ			
	-és, - essis, - és, - éssim, -éssiu, -éssin	-ara, - ares, -ara, - àrem, -àreu, -aren	-ís, - issis, - -ís, - íssim, - íssi, -issin	-ira, - ires, - ira, - irem, - ireu, - iren	-és, - essis, - -és, - éssim, -éssiu, -éssin	-ara, - ares, - ara, - àrem, -àreu, -aren	-ís, - issis, - ís, - íssim, - íssi, issin	-ira, - ires, - ira, - irem, -ireu, -iren
12 YEARS A SLAVE	16	0	0	0	0	17	0	0
FORREST GUMP	25	0	2	0	0	23	0	3
UNE HEURE DE TRANQUILLITÉ	13	0	0	0	0	7	0	0
TOTAL	54	0	2	0	0	47	0	3

Fig. 44: Taula d'anàlisi quantitativa del pretèrit imperfet de subjuntiu

La taula anterior deixa clar que, en el cas de les pel·lícules que formen part del nostre corpus, s'han seguit els criteris que marcava cada llibre d'estil per a cada variant dialectal, sense cap excepció. Vegem algun verb conjugat en el seu context:

PARELL DE GEOSINÒNIMS	Tranquil·litzessis/tranquilitzares
PEL·LÍCULA	<i>Une heure de tranquillité</i>
TCR	00.46.22
CATALÀ	MICHEL: Nathalie, m'agradaria que em <u>tranquil·litzessis</u> , perquè hi ha una cosa que no he entès.
VALENCIÀ	MICHEL: Nathalie, m'agradaria que em <u>tranquil·litzares</u> , perquè hi ha una cosa que no he entés.

Fig. 45: Fitxa d'anàlisi qualitativa del pretèrit imperfect de subjuntiu 1

4.3.5 El verbs *ser* i *estar*

A més de en la flexió verbal, les dues variants del català que estudiem en aquest treball també presenten discrepàncies amb els usos dels verbs *ser* i *estar*. Abans de mostrar les dades hem de dir que només s'ha fet recompte d'aquelles ocasions en què els usos d'aquests verbs podien variar segons el dialecte.

Pararem atenció, primer, als resultats quantitius de la nostra anàlisi:

	CATALÀ									
	SITUACI Ó EN UN LLOC		PARTICIPI DEL VERB		ESTAT CIVIL O PERMANENT		CARAC. TRANSITÒRIES SUBJECTE INANIMAT		ATRIBUTS ADJECTIVAL S	
	Se r	Esta r	Sigut	Esta t	Ser	Estar	Ser	Estar	Ser	Estar
12 YEARS A SLAVE	7	0	0	0	0	0	0	0	1	0
FORREST GUMP	18	0	0	3	2	0	3	0	0	0
UNE HEURE DE TRANQUILLITÉ	18	0	1	0	3	0	0	0	0	0
TOTAL	43	0	1	3	5	0	3	0	1	0

VALENCIÀ									
SITUACIÓ EN UN LLOC		PARTICIPI DEL VERB		ESTAT CIVIL O PERMANENT		CARACTERÍSTIQUES TRANSITÒRIES SUBJECTE INANIMAT		ATRIBUTS ADJECTIVALS	
SER	Estar	Sigut	Estat	Ser	Estar	Ser	Estar	Ser	Estar
0	6	0	0	0	0	0	0	0	1
0	17	3	0	2	0	0	3	0	0
0	19	1	0	3	0	0	0	0	0
0	42	4	0	5	0	0	3	0	1

Fig. 46: Taula d'anàlisi quantitativa dels usos de *ser* i *estar*

Generalment, segons la norma, és igual de vàlid utilitzar *ser* o *estar* en els casos que s'expressen en la taula, però amb dues excepcions: quan ens referim als estats transitoris dels objectes inanimats, en valencià es prefereix el verb *estar* mentre que en català oriental, *ser* i, per al participi, en valencià es prefereix *sigut*, atés que *estat* es reserva només per a registres molt formals. En català oriental, però, passa una mica al revés: la forma habitual d'aquest participi és *estat*, encara que *sigut* també apareix en registres informals.

Així i tot, hi ha algunes ocasions en què ambdues variants han coincidit: en l'ús de *ser* per als estats civils o permanents en tots els casos i una vegada en la utilització del participi *sigut*.

Tanmateix, cal assenyalar que, tradicionalment, en aquests casos en què ara és opcional utilitzar *ser* o *estar*, s'ha fet servir *ser*. Així doncs, d'aquest apartat, en podem concloure que quant als usos d'aquest verb, la variant oriental és la més conservadora. Vegem-ne un exemple:

USOS DE <i>SER</i> I <i>ESTAR</i>	
PEL·LÍCULA	<i>Forrest Gump</i>
TCR	01.38.56
CATALÀ	FORREST: Però a la nit, quan no tenia res per fer i la casa <u>era</u> buida, sempre pensava en la Jenny.
VALENCIÀ	FORREST: Però a la nit, quan no tenia res a fer i la casa <u>estava</u> buida, jo sempre pensava en Jenny.

Fig. 47: Fitxa d'anàlisi qualitativa dels usos dels verbs *ser* i *estar*

4.4 La concordança del participi i els quantitatius seguits de la preposició *de*

Ens hem volgut fixar en aquestes dues estructures sintàctiques perquè poden presentar més d'una opció en el seu ús.

4.4.1 La concordança del participi

Com bé afirma Oltra (2019, 59), la concordança del participi es dona en algunes variants dialectals i en la llengua literària amb els pronoms clítics, quan el verb s'ha conjugat en un temps compost. En aquests casos, el participi pot concordar amb el complement directe quan es tracta d'un pronom feble acusatiu de tercera persona (*el, la, els les o en*). Segons Saragossà (2000, dins d'Oltra 2019, 59), els parlars valencians fan la concordança en tots els casos excepte amb el pronom *en*. Comprovem ara si això passa també en la traducció per al doblatge:

	CATALÀ			VALENCIÀ		
	FEM. SING.	MASC. PLUR.	FEM. PLUR.	FEM. SING.	MASC. PLUR.	FEM. PLUR.
12 YEARS A SLAVE	0	0	0	6	0	0
FORREST GUMP	0	0	0	3	0	0
UNE HEURE DE TRANQUILLITÉ	0	0	0	2	0	1
TOTAL	0	0	0	11	0	1

Fig. 48: Taula d'anàlisi quantitativa de la concordança del participi

En el nostre recompte hem deixat de banda la concordança amb el masculí singular tenint en compte que aquesta es fa per defecte. No obstant això, els resultats d'aquesta taula coincideixen en gran mesura amb allò que afirmen altres autors com Oltra (2019): la versió catalana no concorda el participi en cap dels casos mentre que la valenciana l'ha concordat sempre en femení. Tanmateix, amb la nostra anàlisi hem pogut comprovar que en el doblatge, que intenta assemblar-se al màxim a la parla col·loquial, no es fa la concordança en masculí plural. Podem dir, per tant, que aquesta es reserva només per als registres més literaris. Vegem-ne un exemple:

CONCORDANÇA DEL PARTICIPI	
PEL·LÍCULA	<i>Une heure de tranquillité</i>
TCR	01.00.57
CATALÀ	DANTAS: <u>Les havia avisat</u> , però en aquest edifici no m'escolta ningú, i ves per on, sempre passa els dissabtes.
VALENCIÀ	DANTAS: Mira que <u>les havia avisades</u> , però ningú em fa cas, en este edifici, i quina casualitat, ha hagut de passar un dissabte.

Fig. 49: Taula d'anàlisi qualitativa de la concordança del participi

4.4.2 Els quantitius seguits de la preposició *de*

Hi ha quantitius que poden anar seguits opcionalment la preposició partitiva *de*, com ara *molt*, *poc*, *bastant*, *prou*, *quant* o *tant* (Cuenca i Pérez 2002, dins d'Oltra 2019). Segons Badia (1994 dins d'Oltra 2019) aquesta construcció seria pròpia dels registres més elevats. Lacreu (2006 dins d'Oltra 2019), però, afirma que la preposició *de* acompanya la forma del masculí singular en la variant valenciana i en recomana l'ús en l'estàndard oral valencià.

Per la nostra banda, nosaltres hem fet el nostre propi recompte:

	CATALÀ	VALENCIÀ
12 YEARS A SLAVE	2	2
FORREST GUMP	0	7
UNE HEURE DE TRANQUILLITÉ	5	8
TOTAL	7	17

Fig. 50: Taula d'anàlisi quantitativa dels quantitius seguits de la preposició *de*

Si parem atenció als resultats d'aquesta taula, podem traure dues conclusions de la nostra anàlisi: la primera, que la variant valenciana té més tendència a utilitzar aquesta construcció. La segona seria que, encara que adés s'afirmés que aquesta construcció és pròpia del nivell més formal de la llengua —com a mínim fora del territori valencià— s'han donat set casos en què no ha sigut així.

Tanmateix, cal assenyalar que aquesta excepció es tracta, en quasi tots els casos de la locució *saber molt (de) greu* (5 ocasions de 7). Crida l'atenció que justament en aquesta locució, els parlars valencians no inclouen la preposició *de*, segons hem pogut comprovar. A més a més, també sorprén que les dues altres

ocasions en què s'ha inclòs aquesta preposició en altres locucions en la variant catalana haja estat en la mateixa pel·lícula.

Pel que fa al valencià, i com ja havíem anticipat, s'ha utilitzat la preposició en tots els casos en què s'admetia excepte en la locució *saber molt greu*.

Vegem-ne dos exemples:

ELS QUANTITATIUS SEGUITS DE LA PREPOSICIÓ DE	
PEL·LÍCULA	<i>Forrest Gump</i>
TCR	00.05.44
CATALÀ	FORREST: La mare sempre deia que això de «Forrest» era perquè recordés que de vegades fem coses que no tenen <u>gaire sentit</u> .
VALENCIÀ	FORREST: La mare sempre deia que això de «Forrest» era perquè recordara que a vegades fem coses que no tenen <u>molt de sentit</u> .

Fig. 51: Taula d'anàlisi qualitativa dels quantitativs seguits de la preposició de

ELS QUANTITATIUS SEGUITS DE LA PREPOSICIÓ DE	
PEL·LÍCULA	<i>Une heure de tranquillité</i>
TCR	01.08.13
CATALÀ	PAVEL: <u>Em sap molt de greu</u> el que ha passat.
VALENCIÀ	PAVEL: I <u>em sap molt greu</u> , de veres, tot el que ha passat abans.

Fig. 52: Taula d'anàlisi qualitativa dels quantitativs seguits de la preposició de

4.5 La fraseologia

L'últim apartat de l'anàlisi d'aquest treball és la fraseologia. Ens ha paregut important incloure-la en el nostre estudi perquè, com hem dit en la revisió teòrica, un dels objectius de la traducció per al doblatge és que sone tan natural com siga possible i, sovint, els traductors recorren a la fraseologia per tal d'aconseguir aquesta naturalitat. Hem classificat les UF del nostre corpus en tres grups: locucions i frases fetes, interjeccions i renecs, i fórmules rutinàries.

4.5.1 Les locucions i les frases fetes

A partir de la base de dades que hem elaborat, hem dut a terme una anàlisi quantitativa per veure, d'una banda, el nombre de vegades que cada variant ha fet servir una UF i, de l'altra, la freqüència amb què s'han fet servir les tècniques de traducció per tal de resoldre el problema de traducció que aquestes constitueixen.

Pel que fa a la quantitat d'exemples de locucions i frases fetes que hem trobat en ambdues versions traduïdes de les tres pel·lícules, hem de dir que hi ha un total de 181 casos, 83 dels quals pertanyen a la variant oriental i 98, a la valenciana. Cal dir que no hi hem trobat cap exemple en què s'haja aplicat més d'una tècnica. Vegem-ne les dades:

	CATALÀ						
	TÈCNICA						
	UF -> UF	UF -> No UF	UF -> REC. RET.	UF -> ZERO	UF -> UFO	No UF -> UF	ZERO -> UF
12 YEARS A SLAVE	10	2	0	0	0	6	0
FORREST GUMP	14	4	0	0	2	13	0
UNE HEURE DE TRANQUILLITÉ	14	5	0	1	0	12	0
TOTAL	38	11	0	1	2	31	0

	VALENCIÀ						
	TÈCNICA						
	UF -> UF	UF -> No UF	UF -> REC. RET.	UF -> ZERO	UF -> UFO	No UF -> UF	ZERO -> UF
12 YEARS A SLAVE	11	0	0	0	1	7	0
FORREST GUMP	16	3	0	0	0	21	0
UNE HEURE DE TRANQUILLITÉ	19	2	0	0	0	17	1
TOTAL	46	5	0	0	1	45	1

Fig. 53: Taula d'anàlisi quantitativa de les locucions i frases fetes

Vegem ara els resultats desglossats en forma de gràfic per poder comparar més visualment la tendència d'utilització de les tècniques de traducció:

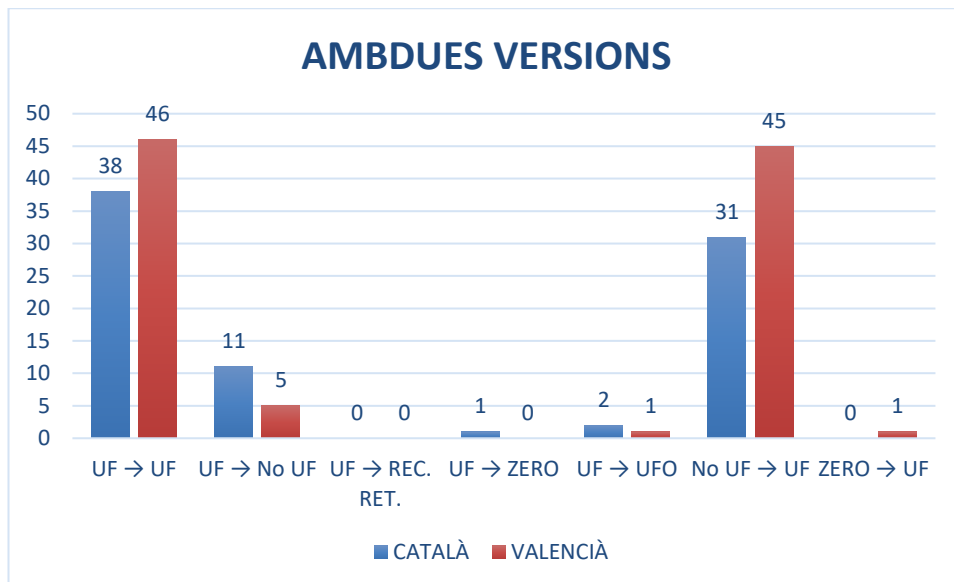

Fig. 54: Gràfic comparatiu de la tendència d'aplicació de les tècniques de traducció de les UF en ambdues versions

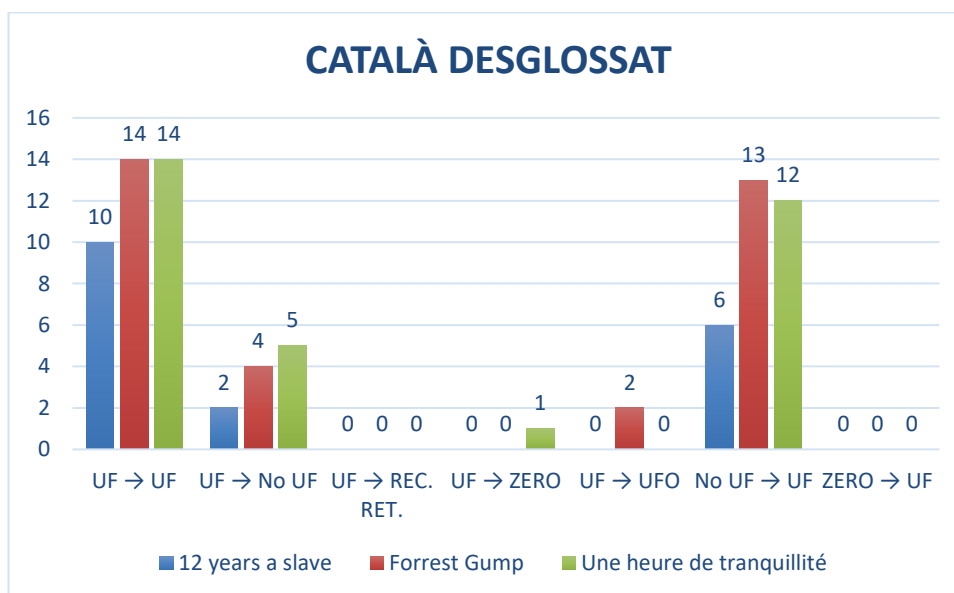

Fig. 55: Gràfic descriptiu de la tendència d'aplicació de les tècniques de traducció de les UF en les pel·lícules en català desglossades

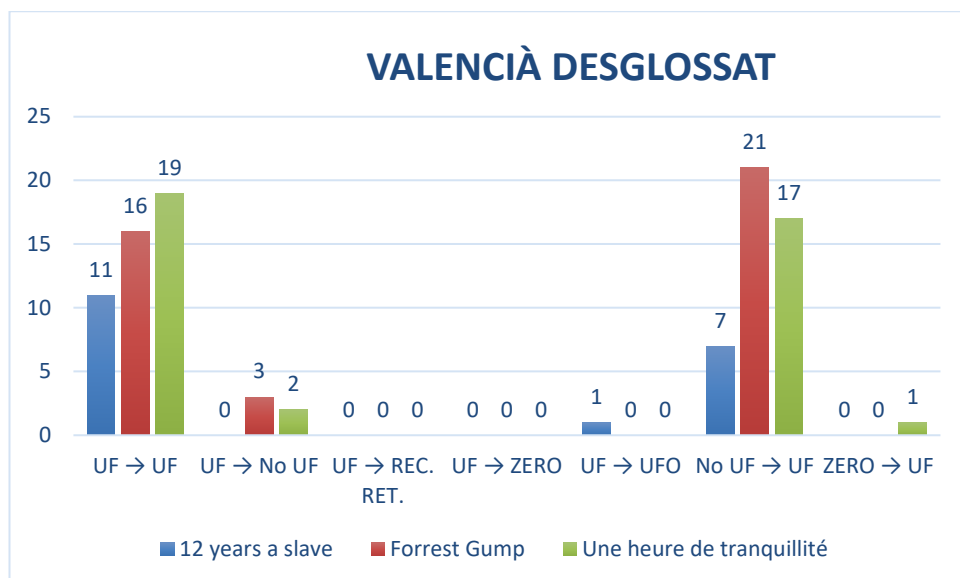

Fig. 56: Gràfic descriptiu de la tendència d'aplicació de les tècniques de traducció de les UF en les pel·lícules en valencià desglossades

Tal com avançàvem al principi d'aquest apartat i hem comprovat visualment amb el primer dels tres gràfics, en el cas del nostre corpus, la variant valenciana ha tendit a utilitzar més locucions i frases fetes que la catalana. Ha mantingut la gran majoria d'aquelles que apareixien al text original i, a més, n'ha afegit quan en l'original no n'hi havia, per a compensar i no descuidar la idiomàtica que demanen els textos audiovisuals.

Per una altra banda, també apreciem en el segon i el tercer gràfic, que la pel·lícula que menys UF conté, com a mínim en les versions traduïdes, és *12 years a slave*. Podem intuir que potser el tema de la pel·lícula també hi podria tenir alguna cosa a veure: les pel·lícules amb més fraseologia són les que tenen un registre més col·loquial. No obstant això, tampoc ho podem comprovar ací perquè es necessitaria un estudi més ampli amb un corpus de pel·lícules més variat per fer-ho.

La tercera conclusió que podem extraure d'aquests gràfics és, que, en resultats totals, la tendència majoritària ha estat a utilitzar la tècnica UF → UF, encara que si ens fixem en el resultat de les versions per separat, veiem que aquesta tècnica empata amb la de No UF → UF en la versió valenciana i, en la catalana, la segueix de molt a prop. Cal dir, també, que no s'ha trobat cap exemple d'UF → Recurs retòric relacionat.

A continuació, analitzarem qualitativament un exemple d'aplicació de cada tècnica de traducció:

TECNICA	UF → UF
PEL·LICULA	<i>Forrest Gump</i>
TCR	01.28.42
CONTEXT	Forrest s'acaba de comprar la barca per anar a pescar gambes tal com va prometre a Bubba, el seu company d'escamot a la guerra del Vietnam. El tinent Dan Taylor, l'oficial al càrrec d'aquell escamot i qui havia perdut les cames a la guerra, va prometre a Forrest que ell seria l'oficial primer si Forrest arribava a ser capità d'una barca de pescar gambes. Aleshores, Forrest li va escriure per contar-li que ho havia aconseguit i el tinent va anar a buscar-lo.
VO	FORREST: Lieutenant Dan, what are you doing here? LIEUTENANT DAN: Well, thought <u>I'd try out my sea legs.</u> FORREST: Well, you ain't got no legs, Lieutenant Dan. LIEUTENANT DAN: Yes, I know that.
CATALÀ (UF → UF)	FORREST: Tinent Dan! Què hi fa, aquí? TINENT DAN: Doncs... Volia <u>estirar una mica les cames.</u> FORREST: Però vostè no té cames, tinent Dan... TINENT DAN: Sí, ja ho sé, ja ho sé...
VALENCIA (UF → UF)	FORREST: Tinent Dan! Com és que ha vingut? TINENT DAN: Bé, tenia ganes <u>d'estirar les cames.</u> FORREST: Però si no té cames, tinent Dan ! TINENT DAN : Sí, ja ho sé.

Fig. 57: Fitxa d'anàlisi qualitativa de la fraseologia 1. Exemple d'aplicació de la tècnica UF → UF

Com podem veure, en la VO d'aquest fragment s'ha utilitzat l'expressió *Sea legs*, que, segons el *Cambridge English Dictionary* fa referència a l'habilitat d'una persona per a mantenir l'equilibri dalt d'un vaixell en moviment i no marejar-se. Per tant, podem dir que la expressió que van utilitzar originalment al·ludeix a dos fets: per una banda, al fet que el tinent Dan es convertirà en oficial primer de la barca de Forrest i, conseqüentment, navegarà en un vaixell i, per l'altra, dona humor a l'escena perquè, en realitat, no té cames i, per això, la resposta de Forrest. Per la seua banda, tant la versió catalana com la versió valenciana han utilitzat la locució verbal *Estirar les cames*, molt comuna en la nostra parla, que, segons el DNV significa «passejar, caminar» i, encara que no tinga el mateix significat que l'expressió original, també apleix amb l'objectiu de l'escena: com que la locució conté la paraula «cames», es manté la referència i, per tant, l'humor de la VO i, a més, se sincronitza perfectament amb la resposta de Forrest. Per tot això, aquest fragment seria una mostra d'aplicació de la tècnica UF → UF.

TÈCNICA	UF → No UF
PEL·LÍCULA	<i>12 years a slave</i>
TCR	01.38.42
CONTEXT	Bass, el treballador canadenc que ha arribat a la finca d'Epps per a ajudar a construir un pavelló, es mostra en contra de l'esclavitud de la qual està a favor Epps.
VO	EPPS: If something has <u>rubbed you the wrong way</u> , I offer you the opportunity to speak about it. BASS: You asked me plainly, so I will tell you plainly. What amused me just then was your concern for my wellbeing in this heat while, quite frankly, the condition of your laborers is horrendous.
CATALA (UF → No UF)	EPPS: Si hi ha res que el <u>molesti</u> , li dono l'oportunitat d'explicar-ho. BASS: Ja que m'ho pregunta, li ho diré sense embuts. El que m'ha fet gràcia és que es preocupi pel meu benestar amb aquesta calor tenint en compte que l'estat dels seus treballadors [...] és horrible.
VALENCIA (UF → UF)	EPPS: Si li ha <u>pegat torta</u> alguna cosa, li done l'oportunitat de dir-ho. BASS: Ja que m'ho pregunta, li ho diré clar i net. El que em feia gràcia era que es preocupara per si jo tenia calor mentre que l'estat dels seus treballadors [...] és deplorable.

Fig. 58: Fitxa d'anàlisi qualitativa de la fraseologia 2. Exemple d'aplicació de la tècnica UF → No UF

En aquest cas, vegem com per a la traducció de la UF *Rub (somebody) the wrong way*, que significa «fer enfadar algú», una variant, la valenciana, ha fet servir la tècnica UF → UF i l'ha traduïda per l'equivalent *Pegar tort*. Per un altre costat, la variant oriental ha utilitzat el verb *molestar* per a traduir-la i, així, amb una sola paraula, n'ha fet una paràfrasi i n'ha explicat el sentit. Per això, considerem que la tècnica emprada en aquest cas per aquesta darrera variant ha estat UF → No UF.

TECNICA	UF → Zero
FEL·LÍCULA	<i>Une heure de tranquillité</i>
TCR	00.19. 35
CONTEXT	Elsa, l'amant de Michel, telefona al fix de casa perquè ell no li agafa les cridades ni tampoc respon els missatges que li envia i ella creu que Nathalie, la dona de Michel, ha descobert que tenen una aventura. Michel aprofita que està passant l'aspiradora per poder parlar amb ella sense que el senta ningú. Maria, la criada, el veu i s'obstina a passar-la ella. Com que Michel no li fa cas, la criada apaga l'aparell. Aleshores, Michel ja no pot dissimular més que està parlant per telèfon. Per la seua banda, Nathalie acut a la sala d'estar perquè sent crits. Quan Michel la veu, intenta dissimular i fa com si li hagueren telefonat per oferir-li un servei de televisió per satèl·lit.
FRANCÈS	NATHALIE: C'était qui? MICHEL: C'était un bon homme qui voulait savoir si... NATHALIE: Si...? MICHEL: Si nous étions intéressés par... MARIA: Par...? MICHEL: Bref... Par une offre promotionnel par satellite [...]. [...] MICHEL: <u>Je lui ai dit que ça ne nous intéressait pas du tout.</u>
CATALA (UF → Zero)	NATHALIE: Qui era? MICHEL: No, era un home que volia saber si... NATHALIE: Si...? MICHEL: Si ens interessaria posar... MARIA: Posar...? MICHEL: Posar... Era una oferta promocional de satèl·lit [...]. [...] MICHEL: <u>Li he dit que no ens interessava.</u>
VALENCIA (UF → UF)	NATHALIE : Qui era? MICHEL: Doncs era un home que volia saber si... NATHALIE: Si què? MICHEL: Si ens interessava posar...

	MARIA: Posar...?
	MICHEL: Bé, era una oferta promocional per a posar-nos el satèl·lit [...]. [...]
	MICHEL: <u>Li he dit que no ens interessava gens ni miqueta.</u>

Fig. 59: Fitxa d'anàlisi qualitativa de la fraseologia 3. Exemple de l'aplicació de la tècnica UF → Zero

Aquesta vegada, la VO havia fet servir l'UF *Pas du tout*. Segons l'*Internaute*, aquesta expressió significa «en absolut». La versió catalana ha obviat aquesta frase i el que ha fet perquè la intervenció no se li quedara curta en boca del personatge ha estat repetir tres vegades el *que* de la frase *que no ens interessava*. Aquesta manera de resoldre el problema que se li plantejava a la traductora de la versió catalana tampoc cridarà l'atenció de l'espectador, atès que encaixa perfectament en el context: Nathalie ha agafat desprevingut Michel, aquest es posa nerviós i per això tartamudeja. Per la seua banda, la versió valenciana sí que ha utilitzat una UF equivalent: *Gens ni miqueta*, que encara emfasitza més el poc interès que fingeix Michael en la oferta que suposadament li han fet.

TÈCNICA	UF → UFO
PEL·LÍCULA	<i>Forrest Gump</i>
TCR	00.57.07
CONTEXT	Quan Forrest es trobava a l'hospital recuperant-se de les ferides de la guerra del Vietnam, va aprendre a jugar al ping-pong i es va adonar que era molt bo jugant-hi.
VO	FORREST: The hospital's people said it made me look like <u>a duck in water</u> , whatever that means.
CATALÀ (UF → UFO)	FORREST: La gent de l'hospital deia que <u>semblava un ànec</u> , encara que no sé què volien dir.
VALENCIÀ (UF → UF)	FORREST: La gent de l'hospital deia que, quan jugava al ping-pong, <u>estava com un peix en l'aigua</u> . Ves a saber què vol dir això.

Fig. 60: Fitxa d'anàlisi qualitativa de la fraseologia 4. Exemple d'aplicació de la tècnica UF → UFO

En aquesta ocasió, ha estat la VO qui ha utilitzat part d'una UF: *Take to something like a duck in water*, que, segons el *Cambridge English Dictionary* defineix el fet de tenir traça per a fer alguna cosa des de la primera vegada que la fas. Així, en la versió valenciana s'ha buscat una altra UF que pogués encaixar en el sentit del conjunt del fragment i, per tant, recórrer a la tècnica UF → UF: la locució adjectival *Com un peix en l'aigua* que, segons el DNV significa *Molt a gust*. Aquesta UF compleix el mateix objectiu que la UFO: l'espectador sí que entén què es vol dir amb aquesta frase i, al mateix temps, li fa gràcia que Forrest no

entenga el sentit figurat de la metàfora de la UF, perquè és curt d'enteniment i ho comprén en sentit literal. En canvi, en la traducció al català oriental se n'ha fet una de més literal i no s'ha utilitzat cap UF, sinó que s'ha traduït la unitat fraseològica original (UFO) literalment, és a dir, s'ha emprat la tècnica UF→UFO. Encara que amb l'aplicació d'aquesta tècnica es mantinga la coherència amb el fet que Forrest no entenga la frase, es perd el toc d'humor, ja que l'espectador tampoc ho acabarà d'entendre perquè no reconeixerà cap UF en la llengua d'arribada.

TÈCNICA	No UF → UF
PEL·LÍCULA	<i>Une heure de tranquillité</i>
TCR	00.12.06
CONTEXT	Michel busca desesperadament una estona de tranquil·litat per a escoltar el disc que s'acaba de comprar. Després d'haver discutit amb la seua dona, haver dit als obrers que reformen una habitació de sa casa que no feren tant de soroll, i haver aconseguit que la criada de casa fora més silenciosa, per fi creu que ha arribat el seu moment de pau quan, de sobte, el seu fill toca al timbre de casa i Michel ha d'anar a obrir.
VO	MICHEL: Allons! <u>Pas lui...</u>
CATALÀ (No UF → No UF)	MICHEL: No, <u>ell, no...</u>
VALENCIÀ (No UF → UF)	MICHEL: <u>El que faltava...</u>

Fig. 61: Fitxa d'anàlisi qualitativa de la fraseologia 5. Exemple d'aplicació de la tècnica No UF → UF

En aquest exemple podem observar que en la VO no s'ha fet servir cap UF, ni tampoc en la traducció al català oriental, ja que s'ha reproduït literalment i, per tant, és un cas de No UF → No UF. No obstant això, la traductora de la versió valenciana ha decidit introduir el principi de la locució *El que faltava per a un quiè* i, d'aquesta manera, aplicar la tècnica No UF → UF per donar més expressivitat a la frase. Segons el DNV, aquesta locució «s'usa per a indicar que la presència d'algú o d'alguna cosa complica la situació, molesta i desbarata els projectes». Per tant, considerem que aquesta decisió ha estat molt encertada en aquest context perquè potencia l'espontaneïtat pretesa del fragment, ja que la utilització d'aquesta unitat fraseològica remetrà l'espectador valencià a la frase completa i li farà entendre de seguida que l'última cosa que el protagonista volia en aquell moment era que aparegués el seu fill.

TECNICA	Zero → UF
PEL·LÍCULA	<i>Une heure de tranquillité</i>
TCR	00.38.44
CONTEXT	Elsa s'ha decidit a anar a parlar amb Nathalie per contar-li l'aventura amb Michel. Finalment, però, és Nathalie qui acaba contant a la seua amiga la seua infidelitat amb Pierre. A pesar de tot, Michel creu que Elsa ha contat a Nathalie allò seu i intenta fer creure a la seua dona que Elsa està boja i que el que li ha contat no és veritat. Tanmateix, Nathalie no sap de què parla.
FRANCES	MICHEL : C'est facile de lancer une rumeur. Sérieusement, Nathalie, sérieusement... NATHALIE : Quoi ? MICHEL : Tu me veux faire une chose pareille ? NATHALIE : De quoi tu parles ? MICHEL : Mais tu parles de quoi ? NATHALIE : Mais à ton avis ? MICHEL : Oui, c'est bien ça. On parle bien de la même chose, ma femme. Mon amour, tu sais bien que Elsa toujours a été franchement...
CATALA (Zero → Zero)	MICHEL: És molt fàcil fer córrer rumors. Molt fàcil. De veritat, Nathalie, de veritat... NATHALIE: Què? MICHEL: Tu m'hi veus fent una cosa així? NATHALIE: De què parles? MICHEL: Eh? I tu? De què parles tu? NATHALIE: A tu què et sembla? MICHEL: És clar, és clar que és això. És clar que parlem del mateix. Va, si us plau, amor meu, si saps que l'Elsa sempre ha sigut una mica...
VALENCIA (Zero → UF)	MICHEL: És molt fàcil llançar un rumor per a fer mal. Vinga, Nathalie... De veres... NATHALIE: Què? MICHEL: Tu em veus a mi fent una cosa així? NATHALIE: De què parles?

MICHEL: Però... de què parles tu?
NATHALIE A tu què et sembla?
MICHEL Bé, els dos parlem del mateix, no? En fi, amor meu, ja saps que a Elsa sempre <u>li ha faltat un bull...</u>

Fig. 62: Fitxa d'anàlisi qualitativa de la fraseologia 6. Exemple d'aplicació de la tècnica Zero → UF

En la VO d'aquest darrer exemple no s'ha fet servir cap UF ni recurs retòric, ni tampoc en la versió al català oriental. En canvi, en la versió valenciana s'ha volgut fer una compensació i utilitzar la tècnica Zero → UF per a introduir la UF *Faltar un bull (a algú)* per a donar a entendre que algú no té el coneixement sencer. Amb aquesta decisió, la traductora ha afegit més expressivitat a la traducció, potser per compensar alguna pèrdua anterior o potser per potenciar la comicitat de l'escena. En aquest cas, la sincronia fonètica no es veu afectada perquè quan s'introdueix aquesta frase en valencià el personatge que parla passa d'ON a OFF i no se li veu la boca. A més a més, aquest element afegit acompanya perfectament la sincronia cinèsica, ja que aquesta frase justament verbalitza el gest que acaba de fer el personatge.

4.5.2 Les interjeccions i els renecs

Les pel·lícules que componen el nostre corpus es caracteritzen, sobretot, pel llenguatge col·loquial que utilitzen alguns dels seus personatges. Per això, hem cregut adient incloure també un apartat per a les interjeccions i els renecs, incloent-hi vulgarismes, que s'han fet servir en les pel·lícules analitzades. Com en el punt anterior, hem classificat els exemples que hem recollit —140 en la variant oriental i 139 en la occidental— segons la tècnica que s'ha utilitzat per a traduir-los i hem obtingut els següents resultats:

	CATALÀ						
	TÈCNICA						
	UF → UF	UF → No UF	UF → REC. RET.	UF → ZERO	UF → UFO	No UF → UF	ZERO → UF
12 YEARS A SLAVE	39	0	0	0	0	1	1
FORREST GUMP	62	1	0	5	0	0	1
UNE HEURE DE TRANQUILLITÉ	22	1	0	0	0	1	6
TOTAL	123	2	0	5	0	2	8

	VALENCIÀ						
	TÈCNICA						
	UF → UF	UF → No UF	UF → REC. RET.	UF → ZERO	UF → UFO	No UF → UF	ZERO → UF
12 YEARS A SLAVE	39	0	0	0	0	0	1
FORREST GUMP	67	1	0	0	0	0	1
UNE HEURE DE TRANQUILLITÉ	23	0	0	0	0	1	6
TOTAL	129	1	0	0	0	1	8

Fig. 63: Taula d'anàlisi quantitativa de les interjeccions i els renecs

Així mateix, també hem convertit els resultats en gràfics per observar més clarament la tendència que hi ha hagut a l'hora d'utilitzar les tècniques de traducció:

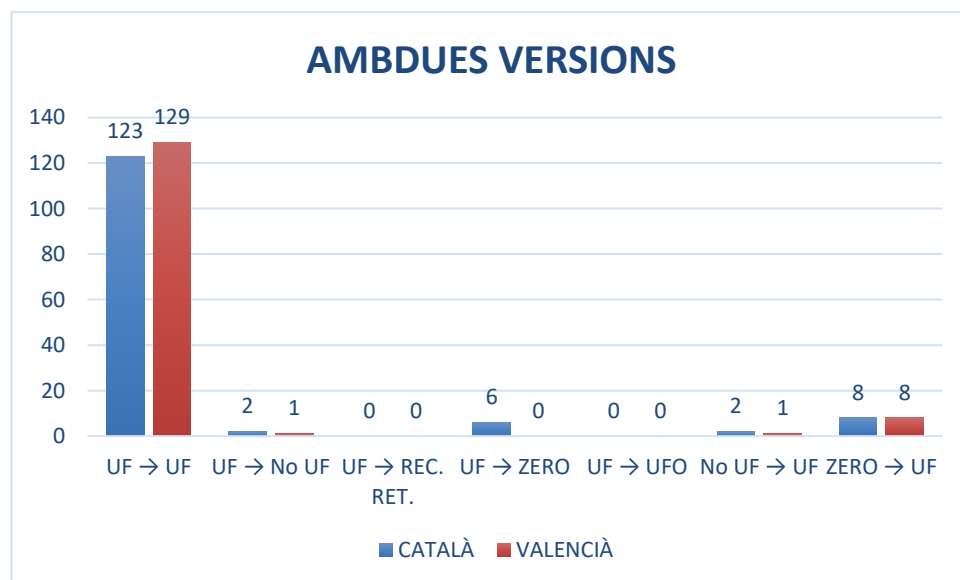

Fig. 64: Gràfic comparatiu de la tendència d'aplicació de les tècniques de traducció de les interjeccions i els renecs en ambdues versions

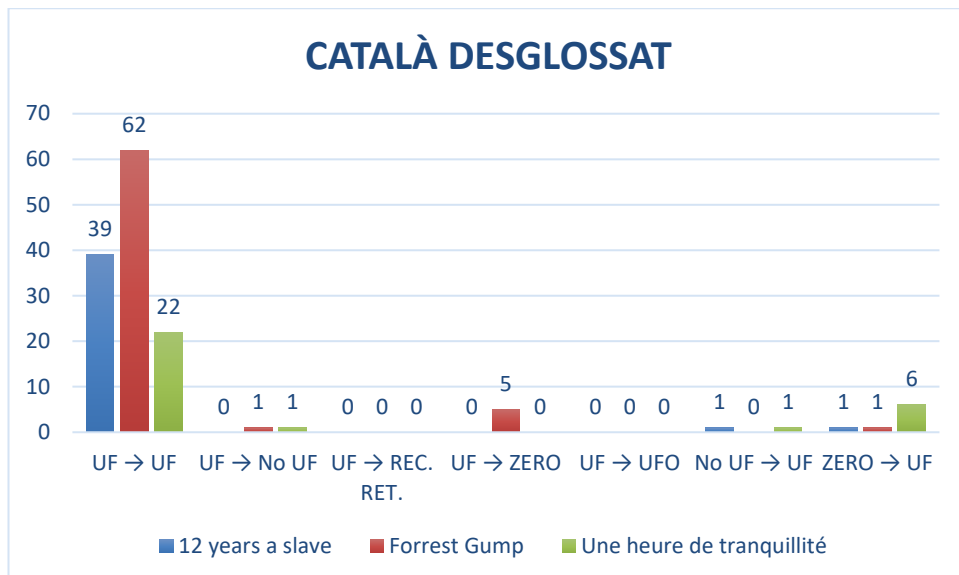

Fig. 65: Gràfic descriptiu de la tendència d'aplicació de les tècniques de traducció de les interjeccions i els renecs en les pel·lícules en català desglossades

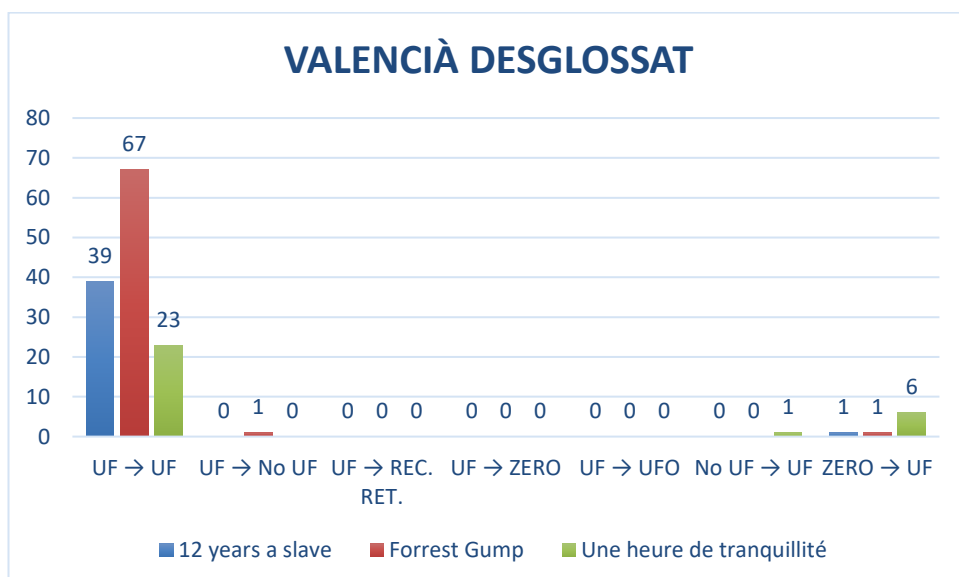

Fig. 66: Gràfic descriptiu de la tendència d'aplicació de les tècniques de traducció de les interjeccions i els renecs en les pel·lícules en valencià desglossades

En aquest cas, no trobem una diferència tan gran quant a la quantitat d'UF utilitzades en cada variant: ambdues versions han mantingut l'oralitat que demanava el text original en aquest aspecte.

Els resultats d'aquesta anàlisi, a diferència d'aquells de l'anàlisi de l'apartat anterior, ens mostren que la pel·lícula que menys renecs i interjeccions té és *Une heure de tranquillité*.

Finalment, la tercera conclusió a la qual arribem a partir d'aquestes dades és que la tècnica de traducció preferida en el cas les interjeccions i els renecs és, innegablement la d'UF → UF. També cal assenyalar que per a resoldre els problemes que tractem ara s'han fet servir menys tècniques de traducció que per a d'altres: no hi ha cap cas d'UF → Recurs retòric relacionat ni d'UF → UFO en cap de les variants.

A continuació, analitzarem qualitativament un exemple d'aplicació de cada tècnica de traducció que hem trobat:

TÈCNICA	UF → UF
PEL·LÍCULA	<i>Forrest Gump</i>
TCR	01.02.36
CONTEXT	Forrest es troba amb un grup d'activistes que estan en contra de la guerra del Vietnam i, com que ell hi havia participat, li demanen que en parle.
VO	HOFFMAN: Tell us a little bit about the war, man. FORREST: The war in Vietnam? HOFFMAN: The war in <u>Viet-fucking-nam!</u>
CATALÀ (UF → UF)	HOFFMAN: Parla'ns de la guerra, noi. FORREST: De la guerra del Vietnam? HOFFMAN: De <u>la merda de la guerra</u> del Vietnam!
VALENCIÀ (UF → UF)	HOFFMAN: Parla'ns de la guerra, amic. FORREST: La guerra del Vietnam? HOFFMAN: Sí, de <u>la puta guerra</u> del Vietnam! Sí!

Fig. 67: Fitxa d'anàlisi qualitativa de les interjeccions i els renecs 1. Exemple d'aplicació de la tècnica UF → UF

Aquest exemple ens ha semblat especialment interessant de comentar perquè no és dels comuns: s'ha introduït l'expressió vulgar *fuck* enmig de la paraula *Vietnam* i s'ha creat una UF. Aquesta expressió en anglès s'ha utilitzat, en aquesta ocasió, per a expressar el desacord amb aquesta guerra. Ambdues versions han optat per utilitzar lèxic vulgar que té el mateix significat en la nostra llengua en alguns dels seus usos: *puta*, com a adjectiu avantposat a *guerra*, en la versió valenciana, i *merda*, com a substantiu acompanyat del complement *de la guerra del Vietnam*, en la catalana.

TÈCNICA	UF → No UF
PEL·LÍCULA	<i>Forrest Gump</i>
TCR	00.14.13
CONTEXT	Forrest i Jenny han esdevingut molt bons amics i estan jugant en un arbre.
VO	JENNY: <u>Come on</u> , Forrest, you can do it!
CATALÀ (UF → No UF)	JENNY: <u>Puja</u> , Forrest, ja veuràs com podràs!
VALENCIÀ (UF → UF)	JENNY: <u>Vinga</u> , Forrest, que tu pots!

Fig. 68: Fitxa d'anàlisi qualitativa de les interjeccions i els renecs 2. Exemple d'aplicació de la tècnica UF → No UF

En aquest cas, el personatge de Jenny utilitza la UF *come on* per a animar el seu amic perquè pugui pujar a l'arbre on està ella. En la versió valenciana, s'ha traduït per l'equivalent *vinga*, mantenint, així, la tècnica UF → UF. Per la seua banda, la variant catalana ha optat per utilitzar el verb *pujar* en imperatiu que, encara que és el verb que demana el context, no constitueix una UF i, per tant, podem dir que aquesta versió ha preferit en aquest cas la tècnica UF → No UF.

TÈCNICA	UF → Zero
PEL·LÍCULA	<i>Forrest Gump</i>
TCR	00.50.29
CONTEXT	Els adversaris estan atacant molt fortament l'exèrcit americà, estan morint molts soldats i el tinent Dan ho està comunicant als companys.
VO	FORREST: Lieutenant Dan, Coleman's dead! LIEUTENANT DAN: I know he's dead! My whole <u>goddamn</u> platoon is wiped out!
CATALÀ (UF → Zero)	FORREST: Tinent Dan, en Coleman és mort! TINENT DAN: Ja ho sé, que és mort! Tota la meua secció està aniquilada!
VALENCIÀ (UF → UF)	FORREST: Tinent Dan! Coleman és mort! TINENT DAN: Ja sé que és mort! Han liquidat tota la <u>puta</u> secció!

Fig. 69: Fitxa d'anàlisi qualitativa de les interjeccions i els renecs 3. Exemple d'aplicació de la tècnica UF → Zero

La interjecció *goddamn* de la VO reflecteix, d'una banda, la manera d'expressar-se del personatge, que és molt malparlat, i, de l'altra, el nerviosisme i la ràbia que té de veure que li estan matant tots els homes. La versió valenciana reflecteix fidelment aquesta idea afegint, com hem vist en altres ocasions, l'adjectiu malsonant *puta* davant de *secció*. Per la seua banda, la variant catalana ha decidit ometre aquest reneç i fer servir, per tant la tècnica UF → Zero. Cal dir, però, que sense haver traduït el reneç, el to del tinent quan parla i l'expressió facial ja ajuden a saber que està patint pels seus soldats.

TECNICA	No UF → UF
PEL-LICULA	<i>12 anys d'esclavitud</i>
TCR	00.41.13
CONTEXT	Han manat a Solomon construir un pavelló a la finca on treballa. Tibeats, el fuster al càrrec de les construccions allí, va a revisar la feina que està fent i considera que els taulons no estan ben anivellats.
VO	SOLOMON: They are as smooth to the touch as a yearling's coat. TIBEATS: Are you calling me a liar, boy? SOLOMON: Only a matter of perspective, sir. From where you stand you may see it differently, but the hands are not mistaken. I simply ask you to use all your senses before rendering judgement. TIBEATS: <u>Oh</u> , you are a brute. You are a dog, and no better for following instruction.
CATALA (No UF → UF)	SOLOMON: Al tacte, son llises com la pell d'un poltre. TIBEATS: Em tractes de mentider, noi? SOLOMON: És una qüestió de perspectiva. Des d'aquí, potser ho veu diferent, però les mans no enganyen. Només li demano que faci servir tots els sentits abans d'emetre un judici. TIBEATS: <u>Ai, mare!</u> Ets un animal! Ets un gos, un gos que no sap obeir.
VALENCIA (No UF → UF)	SOLOMON: Al tacte, es noten llisos com la pell d'un poltre. TIBEATS :Em tractes de mentider, xicon? SOLOMON: És una qüestió de perspectiva, senyor. Potser ho veu diferent des d'on està vostè, però les mans no s'equivoquen. Només li demane que pose tots els sentits abans de jutjar. TIBEATS: <u>Oh!</u> Mira que eres animal. Eres un gos! Incapaç d'obeir el seu amo!

Fig. 70: Fitxa d'anàlisi qualitativa de les interjeccions i els renecs 4. Exemple d'aplicació de la tècnica No UF → UF

En aquesta ocasió veiem que tant la VO com la traduïda al valencià han optat per la interjecció *Oh* per a començar la frase. Aquesta interjecció en aquest context expressa sorpresa, de la mateixa manera que la interjecció *Ai, mare* que ha utilitzat la versió catalana, més genuïna en la nostra llengua per verbalitzar aquesta emoció. En aquesta ocasió, per tant, creiem que la variant catalana ha estat més encertada en incloure-hi aquesta expressió en el seu doblatge i en fer servir la tècnica No UF → UF. Pel que fa a la

isocronia, no es veu molt afectat, ja que el text cap bé en boca del personatge i no és un primeríssim pla en el qual s'haja de filar molt prim a l'hora d'ajustar.

TÈCNICA	Zero → UF
PEL·LÍCULA	<i>Une heure de tranquillité</i>
TCR	00.12.53
CONTEXT	Acaba d'arribar Sébastien, el fill de Michel a casa. Michel busca excuses perquè se'n vaja i el deixa tranquil quan sent un soroll que ve de l'habitació on estan fent obres i li interromp la conversa.
VO	MICHEL: Mais qu'est-ce qu'il fait encore, cet con?
CATALÀ (Zero → Zero)	MICHEL: Què fa ara aquest burro?
VALENCIÀ Zero → UF)	MICHEL: <u>La mare que va!</u> Però què collons fa?

Fig. 71: Fitxa d'anàlisi qualitativa de les interjeccions i els renecs 5. Exemple d'aplicació de la tècnica Zero → UF

En aquest últim exemple que mostrem s'ha aplicat la tècnica Zero → UF en la variant valenciana, mentre que en la occidental s'ha optat per ser més fidel a l'original i no incloure-hi res. En la traducció al valencià s'ha afegit l'expressió *La mare que va!*, que és una de les expressions que hi ha en la nostra llengua per a indicar enuig, com aquell que té en eixe moment el protagonista de la pel·lícula. D'aquesta manera es veu reforçada l'oralitat i la naturalitat del fragment en la versió occidental, donat que aquesta expressió ajuda al fet que l'audiència se senta més identificada amb el parlar del personatge.

4.5.3 Les fórmules rutinàries

Per a acabar amb l'anàlisi d'aquest treball, l'últim element que hem tingut en compte, perquè també contribueix a donar naturalitat als diàlegs, ha estat les fórmules rutinàries. Aquesta característica de la parla oral, també l'hem tractada com la resta de la fraseologia: primer, hem dut a terme una anàlisi quantitativa de les tècniques de traducció han estat les més comunes en aquestes UF i, en acabant, hem convertit els resultats numèrics en gràfics:

CATALÀ							
TÈCNICA							
	UF → UF	UF → No UF	UF → REC. RET.	UF → ZERO	UF → UFO	No UF → UF	ZERO → UF
12 YEARS A SLAVE	20	0	0	0	0	0	0
FORREST GUMP	20	1	0	0	0	1	0
UNE HEURE DE TRANQUILLITÉ	38	0	0	1	0	5	1
TOTAL	78	1	0	1	0	6	1

VALENCIÀ							
TÈCNICA							
	UF → UF	UF → No UF	UF → REC. RET.	UF → ZERO	UF → UFO	No UF → UF	ZERO → UF
12 YEARS A SLAVE	20	0	0	0	0	0	0
FORREST GUMP	21	0	0	0	0	1	0
UNE HEURE DE TRANQUILLITÉ	39	0	0	0	0	5	1
TOTAL	80	0	0	0	0	6	1

Fig. 72: Taula d'anàlisi quantitativa de les fórmules rutinàries

Tot seguit, els gràfics de columnes:

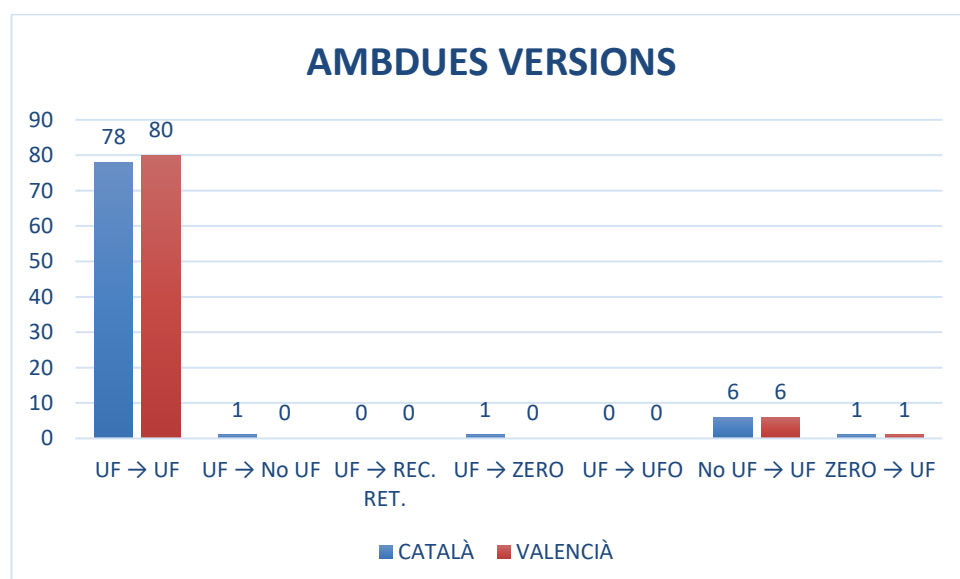

Fig. 73: Gràfic comparatiu de la tendència d'aplicació de les tècniques de traducció de les fórmules rutinàries en ambdues versions

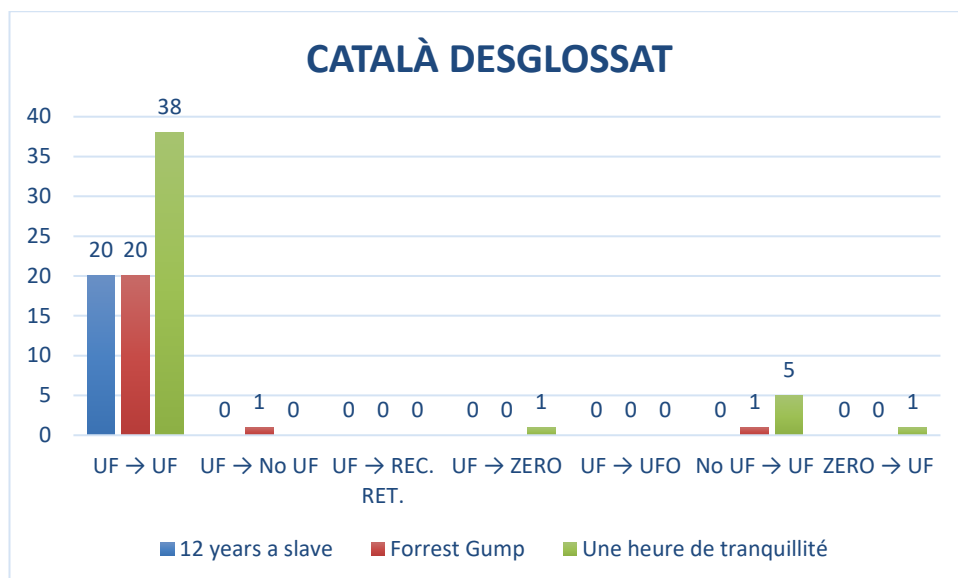

Fig. 74: Gràfic descriptiu de la tendència d'aplicació de les tècniques de traducció de les interjeccions i els renecs en les pel·lícules en català desglossades

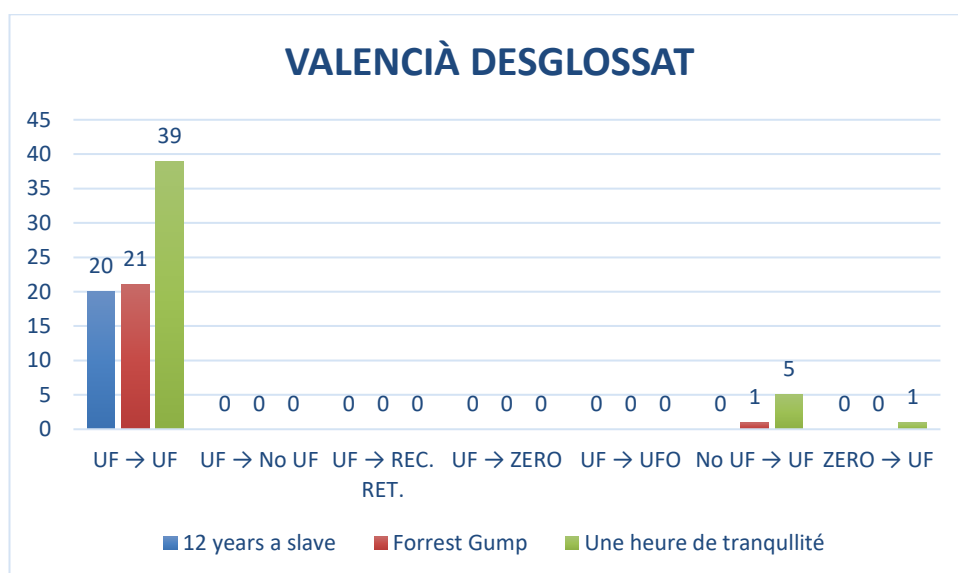

Fig. 75: Gràfic descriptiu de la tendència d'aplicació de les tècniques de traducció de les interjeccions i els renecs en les pel·lícules en valencià desglossades

Com acabem de veure en els resultats que hem exposat, en aquesta classificació s'han utilitzat el mateix nombre de UF en ambdues versions: 87. En aquest cas, la pel·lícula que menys UF d'aquest tipus ha utilitzat ha estat també *12 years a slave*, i la tècnica més recurrent, la d'UF → UF. Com en el cas anterior, tampoc s'ha fet servir la tècnica d'UF → Recurs retòric relacionat ni la d'UF → UFO en cap de les variants.

A continuació, analitzarem qualitativament un exemple d'aplicació de cada tècnica de traducció que hem trobat:

TÈCNICA	UF → UF
PEL·LÍCULA	<i>12 anys d'esclavitud</i>
TCR	00.30.13
CONTEXT	El senyor Ford està a punt de comprar Platt i Eliza a Freeman. Eliza demana desesperadament que no separen la seua família i, per això, Ford vol comprar també la filla d'Eliza.
VO	FORD: Her child, man. ELIZA: <u>Please. Please, sir, please!</u> FORD: For God's sake, are you not sentimental in the last?
CATALÀ (UF → UF)	FORD: És la seua filla, home. ELIZA: <u>Si us plau, si us plau, Déu meu! Si us plau!</u> FORD: És que no té gens ni mica de sentiments?
VALENCIÀ (UF → UF)	FORD: És la seua filla, home. ELIZA: <u>Per favor! Ai, senyor! Per favor!</u> FORD: Per l'amor de Déu, és que no té sentiments?

Fig. 76: Fitxa d'anàlisi qualitativa de les fórmules rutinàries 1. Exemple d'aplicació de la tècnica UF → UF

Hem triat aquest exemple per a la primera tècnica de traducció per dos motius: el primer, perquè *please* és una fórmula rutinària que en aquest context té un alt valor pragmàtic: juntament amb el to de veu, reflecteix el patiment d'Eliza de pensar que la separaran dels seus fills. Per això, també és lògic que les dues variants hagen elegit aplicar-hi la tècnica UF → UF. També hem triat aquest exemple perquè deixa al descobert les variants dialectals: en la oriental s'utilitza *si us plau*, mentre que en la occidental, *per favor*.

TÈCNICA	UF → No UF
PEL·LÍCULA	<i>Forrest Gump</i>
TCR	00.38.03
CONTEXT	Forrest va a veure actuar Jenny i després passen la nit passejant junts. Quan Jenny se n'anava, Forrest li diu que l'envien a la guerra del Vietnam.
VO	JENNY: Listen, you promise me something, OK? Just... If you're ever in trouble, don't try to be brave. You just run, <u>OK</u> ? Just run away.
CATALÀ (UF → No UF)	JENNY: M'has de prometre una cosa, Forrest. Si et trobes en perill, no vulguis fer el valent. Posa't a córrer, <u>ho entens?</u> Posa't a córrer.
VALENCIÀ (UF → UF)	JENNY: Mira, m'has de prometre una cosa, Forrest. Si et trobes en perill, no vullgues fer-te el valent. Tu pega a córrer, <u>d'acord?</u> Corre tant com pugues.

Fig. 77: Fitxa d'anàlisi qualitativa de les fórmules rutinàries 2. Exemple d'aplicació de la tècnica UF → No UF

En aquest segon exemple, trobem que la versió valenciana ha traduït l'*OK* anglés pel seu equivalent en català: *d'acord*. D'altra banda, la variant catalana ha decidit explicitar el significat de la UF i traduir-ho com *Ho entens*. Encara que es comprén perfectament el missatge de la frase original, en aquest cas, la variant catalana ha patit una pèrdua fraseològica en utilitzar la tècnica UF → No UF.

TÈCNICA	UF → Zero
PEL·LÍCULA	<i>Une heure de tranquillité</i>
TCR	00.13.18
CONTEXT	Michel no sap que la seua dona ha dit als obrers que estan treballant a casa que anaren aquell dia, ja que era dissabte. Desesperat per trobar un moment de tranquil·litat, va a demanar-los que siguen un poc més silenciosos.
VO	MICHEL: Je vous rappelle qu'on est Samedi qui est théoriquement un jour de repos. Nous sommes déjà très gentilles de vous laisser travailler en Samedi, mais, <u>s'il vous plaît</u> , ayez l'obligeance de le faire en silence.
CATALÀ (UF → Zero)	MICHEL: Miri, per si no ho saben, avui és dissabte que, teòricament, és un dia de descans. Bé, doncs ja que hem tingut l'amabilitat de deixar-los treballar un dissabte, com a mínim podrien fer-ho en silenci. Moltes gràcies, moltes gràcies!
VALENCIÀ (UF → UF)	MICHEL: Li recorde que hui és dissabte, que teòricament és un dia de descans. Bo, com que hem tingut l'amabilitat de deixar-los treballar un dissabte, <u>per favor</u> , treballen en silenci! Gràcies. Moltes Gràcies!

Fig. 78: Fitxa d'anàlisi qualitativa de les fórmules rutinàries 3. Exemple d'aplicació de la tècnica UF → Zero

L'únic exemple d'aplicació de la tècnica UF → Zero que tenim és també amb la fórmula rutinària *S'il vous plaît*. En aquest cas, la variant valenciana l'ha mantinguda, mentre que la variant catalana l'ha suprimida. Potser la variant catalana l'ha suprimida per qüestions d'ajust, donat que s'ha introduït *com a mínim*, possiblement per compensar una pèrdua anterior. No obstant això, tampoc canvia el sentit del fragment amb aquest *s'il vous plaît* suprimit, ja que no n'és la part més significativa.

TÈCNICA	No UF → UF
PEL·LÍCULA	<i>Une heure de tranquillité</i>
TCR	00.38.39
CONTEXT	Michel ha enxampat Natalie i Elsa parlant a la cuina de sa casa. Veu que Natalie plora i creu que Elsa li ha contat l'aventura que tenen els dos. Elsa ha intentat dir-li que no ho havia fet, però Michel no l'escolta i acaba tirant-la de casa.
VO	NATHALIE : Pourquoi tu lui parles comme ça ? Elle n'a rien fait ! MICHEL : Elle n'a rien fait ? Elle vient juste de te raconter n'importe quoi. C'est facile de lancer une rumeur. En fin... Sérieusement, Nathalie, sérieusement...
CATALÀ (No UF → UF)	NATHALIE: Per què li parles així? Si no ha fet res! Que no ha fet res? T'ha explicat una colla de mentides. És molt fàcil fer córrer rumors. Molt fàcil. De veritat, Nathalie, <u>de veritat</u> ...
VALENCIÀ (No UF → UF)	NATHALIE: Per què li parles així? Si no ha fet res! MICHEL: Que no ha fet res? Déu sap què t'ha contat. És molt fàcil llançar un rumor per a fer mal. Vinga, Nathalie... <u>De veres</u> ...

Fig. 79: Fitxa d'anàlisi qualitativa de les fórmules rutinàries 4. Exemple d'aplicació de la tècnica No UF → UF

Un altre exemple que trobem en la pel·lícula *Une heure de tranquillité* és el de l'aplicació de la tècnica UF → UF. En aquest cas, també veiem que hi ha variacions segons la versió doblada: la catalana ha utilitzat *de veritat* i la valenciana, *de veres*, potser per qüestions d'ajust fonètic, ja que aquesta UF conté dues esses i dos es, igual que la paraula que s'utilitza en la VO: l'adverbi *sérieusement*. Les tres opcions signifiquen el mateix: que es parla seriosament. Tanmateix, utilitzar ací l'adverbi *seriosament* en català no transmet la mateixa naturalitat que les fórmules que s'han fet servir en ambdues traduccions, que li donen més fluïdesa i idiomàticitat al text.

TÈCNICA	Zero → UF
PEL·LÍCULA	<i>Une heure de tranquillité</i>
TCR	01.03.54
CONTEXT	Elsa torna a casa de Nathalie i Michel per tal de contar-li l'aventura que fa tant de temps que amaguen. Michel intenta evitar-ho, però no ho aconsegueix. Es rendeix i entra al saló, on està el seu veí Pavel, a servir-se una copa. Pavel també li'n demana una.
VO	PAVEL: Je prendrais bien un petit verre pour moi aussi. Oui. Pour me remettre de toutes ces émotions.
CATALÀ (Zero → UF)	PAVEL: Jo també em prendré una copa, <u>si us plau</u> . Sí. Per refer-me de tantes emocions.
VALENCIÀ (Zero → Zero)	PAVEL: Ah, a mi també em vindria bé una copeta. Per a recuperar-me de tantes emocions.

Fig. 80: Fitxa d'anàlisi qualitativa de les fórmules rutinàries 5. Exemple d'aplicació de la tècnica Zero → UF

Per a tancar aquest apartat i també el quart capítol del treball, tractarem un exemple de l'última tècnica que ens hem trobat: Zero → UF. En aquest cas, es tracta, una altra vegada, de la fórmula rutinària *si us plau*. Com veiem, la variant valenciana ha sigut fidel al text i no ha afegit res. No obstant això, aquesta addició que no constaria al guió original no afecta de cap manera a l'ajust, perquè el personatge està en OFF en eixe moment, i, a més a més, queda bé en el context igualment, ja que el personatge de Pavel amb Michel sempre és molt educat. Per una altra banda, ens ha semblat apropiat comentar que, encara que la variant valenciana no ha afegit cap UF, ha traduït *petit verre* com *copeta*, tot incloent el diminutiu *petit* en la mateixa paraula, la qual cosa també li dona naturalitat a la conversa.

CAPÍTOL 5: CONCLUSIONS

5.1 Discussió dels resultats i verificació i les hipòtesis

Arribades a aquest punt i després d'haver dut a terme l'anàlisi del model de llengua de les traduccions al català en les televisions autonòmiques i també l'anàlisi fraseològica, podem extraure les següents conclusions:

Pel que fa al lèxic, ambdues variants han estat particularistes en la majoria dels casos. Tanmateix, com hem vist, també hi ha hagut algun cas en què les traductores i els traductors han fet tries convergents i han elegit la variant no preferent al diccionari de referència de cada corporació, com ara en el cas d'*ocell* en la variant valenciana o el de *dimoni* en la catalana.

Quant a la morfologia, hem observat que en el cas dels demostratius, encara que tant en la variant oriental com en la occidental es considere que existeixen tres graus de proximitat, hem comprovat que només se n'utilitzen dos amb preferència per *aquí* i *allà* en oriental i *ací* i *allí* en occidental. En relació amb els possessius, els resultats de l'anàlisi assenyalen que ambdues variants són particularistes en l'ús: la valenciana fa servir les formes amb *u* dels possessius femenins (*meua, meues*) i la catalana, les formes amb *v* (*meva, meves*), a més a més, l'única que utilitza pronoms àtons és la variant del País Valencià, mentre que la de Catalunya en prescindeix tot i considerar-los d'ús general. L'ús que es fa del numeral *dos/dues*, per la seua banda, es manté fidel a allò que estableix cada llibre d'estil: la valenciana ha mantingut el gènere invariable, mentre que la catalana n'ha fet la flexió. Per acabar amb les conclusions de l'apartat de morfologia, cal dir que la variant catalana mostra una preferència innegable per l'ús de dos graus de proximitat i el pronom *aquest* per al primer, tot i assumir com a propis els tres graus, i la variant valenciana, tal com estableix en el llibre d'estil, opta sempre per *este* per a referir-se al primer grau de proximitat i *eixe* per al segon.

Si ens fixem ara en els resultats obtinguts en l'anàlisi de la morfologia verbal, podem dir que en la majoria dels casos analitzats de la flexió verbal s'han utilitzat les formes que les corporacions estableixen com a preferents. En el cas de la primera persona del singular del present d'indicatiu, la variant valenciana ha utilitzat tant les formes amb *-e* com les de desinència *zero*. Per una altra banda, l'IEC considera pròpies tant les formes amb desinència *-o* com *zero* dels verbs purs de la tercera conjugació (tant *dorm* com *dormo*), però en la nostra anàlisi només hem registrat exemples amb desinència *-o*. D'acord amb els models de llengua corresponents per a cada variant, la forma preferent per a la segona persona del singular del verb *ser* és *ets* per a la catalana i *eres* per a la valenciana. En el cas del present de subjuntiu, cada variant es manté ferma en les formes que li són pròpies: la valenciana fa les terminacions amb *-e/a* i derivats i utilitza la forma *-isca* i derivats per als verbs incoatius, mentre que la catalana prefereix les

terminacions amb *-i* llevat dels verbs *saber* i *cabre*, amb els quals utilitza les terminacions amb *e* o *a* afegint *g* o *gu* per a diferenciar-se de les formes occidentals (*sàpiga, càpiguen*).

Pel que fa al pretèrit imperfecte de subjuntiu, la variant valenciana es decanta sense cap excepció per les desinències *-ara* i derivats i *-ira* i els seus derivats, mentre que la catalana prefereix les altres dues: *-és* i *-ís* i els seus derivats. Els verbs *ser* i *estar*, per la seua banda, presenten una diferència molt notable respecte al seu ús: la variant catalana és més tradicional en aquest aspecte, ja que prefereix el verb *ser* en tots els casos llevat del participi, on predomina l'ús d'*estat* excepte en una ocasió en què s'ha fet servir *sigut* en un registre molt informal. En la variant valenciana ocorre justament al contrari: es prefereix el verb *estar* per a la majoria dels usos excepte en el participi, on predomina l'ús de *sigut*. No obstant això, hem observat que ambdues variants coincideixen en l'ús del verb *ser* en referència a l'estat civil o permanent.

Pel que fa a les estructures sintàctiques que hem inclòs en el nostre corpus, hem vist que la variant valenciana concorda el participi en femení, tant en singular com en plural, però la concordança amb el masculí plural es reserva per a registres més literaris, mentre que la variant catalana no la fa en cap dels casos. En referència als quantitius seguits opcionalment de la preposició *de*, hem observat que el valencià tendeix a afegir-la prou més que el català oriental, encara que amb una excepció: l'expressió *saber molt (de) greu*, la qual la variant valenciana utilitza sense preposició, mentre que la catalana la hi afegeix.

Els resultats obtinguts en l'últim dels aspectes que formava part del nostre corpus, la fraseologia, confirmen una de les hipòtesis: la tècnica preferida per a traduir les UFO és la d' $UF \rightarrow UF$, i es manté, així, la riquesa estilística del text original tant en les locucions i frases fetes, les interjeccions i els renecs com en les fórmules rutinàries. A més a més, també crida l'atenció que la tècnica de $No UF \rightarrow UF$ la segueisca de tan a prop, atés que això indica que els traductors s'han preocupat per afegir-hi aquella idiomàtica, essencial en la traducció per al doblatge, per a compensar pèrdues anteriors o simplement per a enriquir el text.

Finalment, ara que hem exposat les conclusions del nostre treball, ja podem verificar les hipòtesis que faltaven: tot i que la CCMA establisca, en alguns casos, com a formes pròpies de l'àmbit general tant les formes típiques del País Valencià com les de Catalunya, hem vist que és particularista en la morfologia i la morfologia verbal: utilitza dos graus de proximitat i mai tres, prefereix els possessius amb *v* i fa servir les desinències verbals més orientals, encara que en el lèxic hi haja hagut casos més convergents. Tampoc ha fet servir la preposició *de* darrere dels quantitius en la gran majoria dels casos, donat que és més característic de la variant valenciana de la llengua. A més a més, aquest estudi, ens confirma que el model de llengua de la televisió valenciana també és particularista (segons la classificació de Lacreu, 2002), ja que, tot i utilitzar lèxic més oriental de vegades, ha fet servir sempre les variants de la morfologia, la morfologia verbal i les estructures sintàctiques que fan servir els parlars valencians.

5.2 Perspectives de futur

Després d'haver elaborat aquest treball d'anàlisi dels models de llengua del català a les televisions autonòmiques, ens hem adonat que es deixen línies d'investigació obertes per al futur. Es podria dur a terme un estudi més ampli que inclogués més pel·lícules amb diferents llengües originals i també de diferents temes, per poder comprovar, d'aquesta manera, si això influeix en el model de llengua utilitzat. Podria ser interessant també ampliar aquest estudi amb més gèneres audiovisuals, com ara els dibuixos animats, els documentals o les sèries per acabar de completar la descripció dels models de llengua. A més a més, també es podrien estudiar els models de llengua en altres modalitats de la traducció audiovisual, com per exemple la subtitulació, tot tenint en compte la restricció que suposa també el màxim de caràcters per segon dels subtítols en aquesta modalitat.

CAPÍTOL 6: BIBLIOGRAFIA

6.1 Obres analitzades

Leconte, Patrice. 2014. *Une heure de tranquillité*. França: Fidélité Films, TF1 Films Production, Wild Bunch, Cz Productions, Canal+, OCS, TF1, Palatine Étoile 12 i Scope Pictures.

Leconte, Patrice. 2014. *No molesteu*. França: Fidélité Films, TF1 Films Production, Wild Bunch, Cz Productions, Canal+, OCS, TF1, Palatine Étoile 12 i Scope Pictures. Traducció al català de Montserrat Porti, emesa en el canal de TV TV3.

Leconte, Patrice. 2014. *No molesteu*. França: Fidélité Films, TF1 Films Production, Wild Bunch, Cz Productions, Canal+, OCS, TF1, Palatine Étoile 12 i Scope Pictures. Traducció al valencià de Maria D. Oltra Ripoll, emesa en el canal de TV À Punt.

McQueen, Steve. 2013. *12 years a slave*. EUA: Regency Enterprises, River Road Entertainment, Plan B Entertainment, New Regency Productions i Film4 Productions.

McQueen, Steve. 2013. *12 anys d'esclavitud*. EUA: Regency Enterprises, River Road Entertainment, Plan B Entertainment, New Regency Productions i Film4 Productions. Traducció al català de Martí Mas Foncuberta, emesa en el canal de TV TV3.

McQueen, Steve. 2013. *12 anys d'esclavitud*. EUA: Regency Enterprises, River Road Entertainment, Plan B Entertainment, New Regency Productions i Film4 Productions. Traducció al valencià de Maria D. Oltra Ripoll, emesa en el canal de TV À Punt.

Zemeckis, Robert. 1994. *Forrest Gump*. EUA: Paramount Pictures.

Zemeckis, Robert. 1994. *Forrest Gump*. EUA: Paramount Pictures. Traducció al català d'autoria desconeguda, emesa en el canal de TV TV3.

Zemeckis, Robert. 1994. *Forrest Gump*. EUA: Paramount Pictures. Traducció al valencià de Maria D. Oltra Ripoll, emesa en el canal de TV À Punt.

6.2 Referències bibliogràfiques i fonts lexicogràfiques

Acadèmia Valenciana de la Llengua. 2006. *Gramàtica normativa valenciana*. Col·lecció Textos Normatius, 2. València: Publicacions de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua.

Acadèmia Valenciana de la Llengua. *Diccionari Normatiu Valencià*. [En línia. Disponible en: <<http://www.avl.gva.es/lexicval/>>. Última consulta: juny 2020].

- Agost Canós, Rosa M. 1999. *Traducción y doblaje: palabras, voces e imágenes*. Barcelona: Ariel.
- Agost Canós, Rosa M. 2016. «Traducció audiovisual: reflex de la variació o model lingüístic». En *Mitjans de comunicació i traducció. Realitat i interpretació*, eds. Colón Domènech, Germà i Maria Pilar Perea Sabater. Castelló de la Plana: Universitat Jaume I.
- Baños Piñero, Rocío. 2009. *La oralidad prefabricada en la traducción para el doblaje. Estudio descriptivo de dos comedias de situación: Siete vidas y Friends*. Tesis doctoral. Granada: Universidad de Granada.
- Bracho Lapiedra, Llum i Gemma Peña Martínez. 2019. «El model de llengua del català en el corpus COVALT: estudi ortogràfic, morfològic i lèxic». En *El corpus COVALT: model de llengua, sociologia del traductor i anàlisi traductològica*, eds. Molés-Cases, Teresa i Maria D. Oltra Ripoll. Aachen (Alemanya): Shaker Verlag.
- Cambridge University Press. *Cambridge Dictionary*. [En línia. Disponible en: <<https://dictionary.cambridge.org/dictionary/>>. Última consulta: juny 2020].
- Chaume Varela, Frederic. 2003. *Doblatge i subtitulació per a la TV*. Vic: Eumo.
- Chaume Varela, Frederic. 2004. *Cine y traducción*. Madrid: Cátedra.
- Chaume Varela, Frederic. 2012. *Audiovisual translation: Dubbing*. Manchester: St. Jerome.
- Conca Martínez, Maria i Josep Guia Marín. 2014. *La fraseologia. Principis, mètode i aplicacions*. Alzira: Bromera.
- Corporació Valenciana de Mitjans de Comunicació. 2017. *Llibre d'Estil de la Corporació Valenciana de Mitjans de Comunicació (CVMC)*. Generalitat Valenciana.
- Generalitat de Catalunya, Corporació Catalana dels Mitjans Audiovisuals. *És a dir. El portal lingüístic de la Corporació Catalana dels Mitjans Audiovisuals*. [En línia. Disponible en <<http://esadir.cat/>>. Última consulta: juny 2020].
- Generalitat de Catalunya, Institut d'Estudis Catalans i Centre de Terminologia TERMCAT. *Optimot. Consultes lingüístiques*. [En línia. Disponible en <<http://optimot.gencat.cat/>>. Última consulta: juny 2020].
- Guzman Pitarch, Josep R. i Josep M. Marco Borrillo (Eds). 2015. «Introducció». En *Traducció i models lingüístics. Caplletra. Revista internacional de filologia*. Núm. 58. 115-121.
- Hurtado Albir, Amparo. 2001. *Traducción y traductología: Introducción a la traductología*. Madrid: Cátedra.
- IMDb.com*. [En ínia. Disponible en <<https://www.imdb.com/>>. Última consulta: juny 2020].

- Institut d'Estudis Catalans. 1999. *Proposta per a un estàndard oral de la llengua catalana. 2, Morfologia*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans.
- Marco Borrillo, Josep M. 2019. «La morfologia verbal en el model de llengua de les traduccions al català publicades al País Valencià entre 1990 i 2000». En *El corpus COVALT: model de llengua, sociologia del traductor i anàlisi traductològica*, eds. Molés-Cases, Teresa i Maria D. Oltra Ripoll. Aachen (Alemanya): Shaker Verlag.
- Espinal Farré, Maria T. 2006. *Diccionari de sinònims de frases fetes. Segona edició revisada*. Barcelona: Universitat Autònoma de Barcelona. [En línia. Disponible en: <<https://dsff.uab.cat/>>].
- Marzà Ibàñez, Anna i Ana M. Prats Rodríguez. 2018. *La llengua perifèrica. El doblatge a les televisions públiques valenciana i balear*. Vic: Eumo.
- Molés-Cases, Teresa i Maria D. Oltra Ripoll (Eds). 2019. *El corpus COVALT: model de llengua, sociologia del traductor i anàlisi traductològica*. Aachen (Alemanya): Shaker Verlag.
- Oltra Ripoll, Maria D. 2016. *La traducció de la fraseologia en obres literàries contemporànies i les seues adaptacions cinematogràfiques (anglès-català/espanyol)*. Tesi doctoral. Castelló de la Plana: Universitat Jaume I.
- Oltra Ripoll, Maria D. 2018. «La fraseologia com a tret estilístic en les novel·les originals en anglès i les seues traduccions al català». *Caplletra. Revista internacional de filologia*. Núm. 65. 95-124.
- Oltra Ripoll, Maria D. 2019. «Aspectes morfosintàctics del model de llengua del català en les traduccions del corpus COVALT». En *El corpus COVALT: model de llengua, sociologia del traductor i anàlisi traductològica*, eds. Molés-Cases, Teresa i Maria D. Oltra Ripoll. Aachen (Alemanya): Shaker Verlag.
- Pujol Morillo, Dídac. 2015. «Models de traducció literària i audiovisual en català col·loquial: el cas de *Jackie Brown* de Quentin Trantino». En *Traducció i models lingüístics*, eds. Guzman Pitarch, Josep R. i Josep Marco Borrillo. *Caplletra. Revista internacional de filologia*. Núm. 58. 235-264.
- Salvador Liern, Vicent i Adolf Piquer Vidal. 2000. *El discurs prefabricat. Estudis de fraseologia teòrica i aplicada*. Col·lecció Estudis Filològics, 4. Castelló de la Plana: Servei de Comunicació i Publicacions de la Universitat Jaume I.
- Sancho Cremades, Pelegrí. 2000. «Aspectes de la fraseologia del valencià col·loquial». En *El discurs prefabricat. Estudis de fraseologia teòrica i aplicada*, eds. Salvador Liern, Vicent i Adolf Piquer Vidal. Col·lecció Estudis Filològics, 4. Castelló de la Plana: Servei de Comunicació i Publicacions de la Universitat Jaume I.
- Televisió de Catalunya. 1997. *Criteris lingüístics sobre traducció i doblatge*. Barcelona: Edicions 62.

CAPÍTOL 7: ANNEXOS

7.1 Annex I: Llista d'abreviatures

AVL: Acadèmia Valenciana de la Llengua

CAT: Català

CCMA: Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals

CVMC: Corporació Valenciana de Mitjans de Comunicació

DIEC2: Diccionari de la llengua catalana

DNV: Diccionari Normatiu Valencià

EN: English

FG: Forrest Gump

FR: Français

IEC: Institut d'Estudis Catalans

LM: Llengua meta

NM: No molesteu

TCR: Time Code Record

TAV: Traducció audiovisual

UF: Unitat fraseològica

UFO: Unitat fraseològica original

VAL: Valencià

VO: Versió original

12 AdE: 12 anys d'esclavitud

7.2 Annex II: Índex de gràfics, taules i fitxes

Fig. 1: Taula resum de la proposta de classificació de les tècniques de traducció d'UF d'Oltra (2016) (p. 15)

Fig. 2: Taula resum d'alguns dels principals criteris definitoris del model de llengua de la Corporació Valenciana dels Mitjans de Comunicació (p. 18)

Fig. 3: Taula resum d'alguns dels principals criteris definitoris del model de llengua de la Corporació Catalana dels Mitjans de Comunicació (p. 21)

Fig. 4: Mostra dels camps d'anàlisi inclosos en l'apartat de lèxic de la base de dades (p. 24)

Fig. 5: Mostra dels camps d'anàlisi inclosos en l'apartat de morfologia de la base de dades 1. Els possessius (p. 25)

Fig. 6: Mostra dels camps d'anàlisi inclosos en l'apartat de morfologia de la base de dades 2. El numeral dos/dues (p. 25)

Fig. 7: Mostra dels camps d'anàlisi inclosos en l'apartat de morfologia de la base de dades 3. Els pronoms demostratius (p. 25)

Fig. 8: Mostra dels camps d'anàlisi inclosos en l'apartat de morfologia verbal 1. La primera persona del singular del present d'indicatiu (p. 26)

Fig. 9: Mostra dels camps d'anàlisi inclosos en l'apartat de morfologia verbal 2. La segona persona del singular del present d'indicatiu del verb ser (p. 26)

Fig. 10: Mostra dels camps d'anàlisi inclosos en l'apartat de morfologia verbal 3. El present de subjuntiu (p. 26)

Fig. 11: Mostra dels camps d'anàlisi inclosos en l'apartat de morfologia verbal 4. El pretèrit imperfect de subjuntiu (p. 26)

Fig. 12: Mostra dels camps d'anàlisi inclosos en l'apartat de morfologia verbal 5. Els usos dels verbs ser i estar (p. 26)

Fig. 13: Mostra dels camps d'anàlisi inclosos en l'apartat d'estructures sintàctiques 1. La concordança del participi (p. 26)

Fig. 14: Mostra dels camps d'anàlisi inclosos en l'apartat d'estructures sintàctiques 2. Els quantitatius seguits opcionalment per la preposició de (p. 26)

Fig. 15: Mostra dels camps d'anàlisi inclosos en l'apartat de fraseologia 1. Les locucions i les frases fetes (p. 27)

Fig. 16: Mostra dels camps d'anàlisi inclosos en l'apartat de fraseologia 2. Les interjeccions i els renecs (p. 27)

Fig. 17: Mostra dels camps d'anàlisi inclosos en l'apartat de fraseologia 3. Les fórmules rutinàries (p. 27)

Fig. 18: Taula de geosinònims que s'han fet servir exclusivament en cada variant (p. 28)

Fig. 19: Els equivalents de noi i les seues variants en valencià segons el context (p. 29)

- Fig. 20: Els equivalents de petit en valencià segons el context (p. 29)
- Fig. 21: Fitxa d'anàlisi qualitativa del lèxic 1 (p. 30)
- Fig. 22: Fitxa d'anàlisi qualitativa del lèxic 2 (p. 31)
- Fig. 23: Fitxa d'anàlisi qualitativa del lèxic 3 (p. 32)
- Fig. 24: Fitxa d'anàlisi qualitativa del lèxic 4 (p. 32)
- Fig. 25: Taula d'anàlisi quantitativa dels adverbis demostratius (p. 33)
- Fig. 26: Fitxa d'anàlisi qualitativa de la morfologia 1 (p. 34)
- Fig. 27: Fitxa d'anàlisi qualitativa de la morfologia 2 (p. 34)
- Fig. 28: Taula d'anàlisi quantitativa dels pronoms possessius (p. 35)
- Fig. 29: Fitxa d'anàlisi qualitativa dels possessius 1 (p. 35)
- Fig. 30: Fitxa d'anàlisi qualitativa dels possessius 2 (p. 35)
- Fig. 31: Taula d'anàlisi quantitativa del numeral dos/dues (p. 36)
- Fig. 32: Fitxa d'anàlisi qualitativa del numeral dos/dues (p. 36)
- Fig. 33: Taula d'anàlisi quantitativa dels pronoms demostratius (p. 37)
- Fig. 34: Fitxa d'anàlisi qualitativa dels pronoms demostratius 1 (p. 37)
- Fig. 35: Fitxa d'anàlisi qualitativa dels pronoms demostratius 2 (p. 37)
- Fig. 36: Taula d'anàlisi quantitativa de la 1a persona del present d'indicatiu (p. 38)
- Fig. 37: Fitxa d'anàlisi qualitativa de la 1a persona del singular 1 (p. 39)
- Fig. 38: Fitxa d'anàlisi qualitativa de la 1a persona del singular 2 (p. 39)
- Fig. 39: Taula d'anàlisi quantitativa de la segona persona del singular del present d'indicatiu del verb ser (p. 39)
- Fig. 40: Fitxa d'anàlisi qualitativa de la segona persona del singular del present d'indicatiu del verb ser (p. 40)
- Fig. 41: Taula d'anàlisi quantitativa del present de subjuntiu (p. 40)
- Fig. 42: Fitxa d'anàlisi qualitativa del present de subjuntiu 1 (p. 41)
- Fig. 43: Fitxa d'anàlisi qualitativa del present de subjuntiu 2 (p. 41)
- Fig. 44: Taula d'anàlisi quantitativa del pretèrit imperfet de subjuntiu (p. 41)
- Fig. 45: Fitxa d'anàlisi qualitativa del pretèrit imperfet de subjuntiu 1 (p. 42)
- Fig. 46: Taula d'anàlisi quantitativa dels usos de ser i estar (p. 43)
- Fig. 47: Fitxa d'anàlisi qualitativa dels usos dels verbs ser i estar (p. 43)
- Fig. 48: Taula d'anàlisi quantitativa de la concordança del participi (p. 44)
- Fig. 49: Taula d'anàlisi qualitativa de la concordança del participi (p. 45)
- Fig. 50: Taula d'anàlisi quantitativa dels quantitatius seguits de la preposició de (p. 45)
- Fig. 51: Taula d'anàlisi qualitativa dels quantitatius seguits de la preposició de 1 (p. 46)
- Fig. 52: Taula d'anàlisi qualitativa dels quantitatius seguits de la preposició de 2 (p. 46)

Fig. 53: Taula d'anàlisi quantitativa de les locucions i frases fetes (p. 47)

Fig. 54: Gràfic comparatiu de la tendència d'aplicació de les tècniques de traducció de les UF en ambdues versions (p. 48)

Fig. 55: Gràfic descriptiu de la tendència d'aplicació de les tècniques de traducció de les UF en les pel·lícules en català desglossades (p. 48)

Fig. 56: Gràfic descriptiu de la tendència d'aplicació de les tècniques de traducció de les UF en les pel·lícules en valencià desglossades (p. 49)

Fig. 57: Fitxa d'anàlisi qualitativa de la fraseologia 1. Exemple d'aplicació de la tècnica UF → UF (p. 50)

Fig. 58: Fitxa d'anàlisi qualitativa de la fraseologia 2. Exemple d'aplicació de la tècnica UF → No UF (p. 51)

Fig. 59: Fitxa d'anàlisi qualitativa de la fraseologia 3. Exemple de l'aplicació de la tècnica UF → Zero (p. 53)

Fig. 60: Fitxa d'anàlisi qualitativa de la fraseologia 4. Exemple d'aplicació de la tècnica UF → UFO (p. 53)

Fig. 61: Fitxa d'anàlisi qualitativa de la fraseologia 5. Exemple d'aplicació de la tècnica No UF → UF (p. 54)

Fig. 62: Fitxa d'anàlisi qualitativa de la fraseologia 6. Exemple d'aplicació de la tècnica Zero → UF (p. 56)

Fig. 63: Taula d'anàlisi quantitativa de les interjeccions i els renecs (p. 57)

Fig. 64: Gràfic comparatiu de la tendència d'aplicació de les tècniques de traducció de les interjeccions i els renecs en ambdues versions (p. 57)

Fig. 65: Gràfic descriptiu de la tendència d'aplicació de les tècniques de traducció de les interjeccions i els renecs en les pel·lícules en català desglossades (p. 58)

Fig. 66: Gràfic descriptiu de la tendència d'aplicació de les tècniques de traducció de les interjeccions i els renecs en les pel·lícules en valencià desglossades (p. 58)

Fig. 67: Fitxa d'anàlisi qualitativa de les interjeccions i els renecs 1. Exemple d'aplicació de la tècnica UF → UF (p. 59)

Fig. 68: Fitxa d'anàlisi qualitativa de les interjeccions i els renecs 2. Exemple d'aplicació de la tècnica UF → No UF (p. 60)

Fig. 69: Fitxa d'anàlisi qualitativa de les interjeccions i els renecs 3. Exemple d'aplicació de la tècnica UF → Zero (p. 60)

Fig. 70: Fitxa d'anàlisi qualitativa de les interjeccions i els renecs 4. Exemple d'aplicació de la tècnica No UF → UF (p. 62)

Fig. 71: Fitxa d'anàlisi qualitativa de les interjeccions i els renecs 5. Exemple d'aplicació de la tècnica Zero → UF (p. 63)

Fig. 72: Taula d'anàlisi quantitativa de les fórmules rutinàries (p. 64)

Fig. 73: Gràfic comparatiu de la tendència d'aplicació de les tècniques de traducció de les fórmules rutinàries en ambdues versions (p. 64)

Fig. 74: Gràfic descriptiu de la tendència d'aplicació de les tècniques de traducció de les interjeccions i els renecs en les pel·lícules en català desglossades (p. 65)

Fig. 75: Gràfic descriptiu de la tendència d'aplicació de les tècniques de traducció de les interjeccions i els renecs en les pel·lícules en valencià desglossades (p. 65)

Fig. 76: Fitxa d'anàlisi qualitativa de les fórmules rutinàries 1. Exemple d'aplicació de la tècnica UF → UF (p. 66)

Fig. 77: Fitxa d'anàlisi qualitativa de les fórmules rutinàries 2. Exemple d'aplicació de la tècnica UF → No UF (p. 67)

Fig. 78: Fitxa d'anàlisi qualitativa de les fórmules rutinàries 3. Exemple d'aplicació de la tècnica UF → Zero (p. 68)

Fig. 79: Fitxa d'anàlisi qualitativa de les fórmules rutinàries 4. Exemple d'aplicació de la tècnica No UF → UF (p. 69)

Fig. 80: Fitxa d'anàlisi qualitativa de les fórmules rutinàries 5. Exemple d'aplicació de la tècnica Zero → UF (p. 70)

7.3 Annex III: Base de dades

Els quatre documents Excel que formen la nostra base de dades es troben comprimits en el mateix arxiu WinRAR que aquest treball.